

ŞEF RABİN DR. MOSES ROSEN

Să ne cunoaştem unii pe alţii
Cuvîntare rostită la Academia Română

Am acceptat cu plăcere invitația primită prin intermediul entuziaștilor soți Seuleanu, în numele dlui academician Coteanu, de a lua cuvîntul la inaugurarea unui Laborator pentru relațiile culturale și sociale interetnice, în cadrul Academiei Române.

— Mi-am amintit de o străveche dispută dintre două școli ale dreptului roman: care element e hotărâtor în calificarea unui act juridic? „Locus regit actum?” — Locul în care se petrece e definitoriu? sau „Tempus regit actum?” — Timpul în care el își înscrie prezența are pondere hotărâtoare în a sa caracterizare?

— Gîndindu-mă mai bine, am ajuns la concluzia că inițiativa aceasta a creării unui astfel de laborator, aici și în zilele acestea, dă dreptate ambelor școli amintite.

Da. E locul potrivit, la timpul potrivit.
Locul? Academia. Lăsaș pe științei, al cercetării. Aici se lucrează în laboratoare; prin cercetare se ajunge la cunoaștere. Oare nu cunoașterea reciprocă este primordială pentru a putea restabili relații interetnice naturale, normale? De zeci de ani, sub oblăduirea Prea Fericiților Patriarhi, ne străduim noi, ierarhii diferitelor culte, să întărim relațiile ecumenice dintre noi. De ce să nu-o facă etniile?

Frații lui Iosef — ne povestește Biblia — n-au așteptat ca el să se apropie de dînșii וְהָאֲחֵיהֶם יֹסֵפַת וְהָאֲחֵיהֶם יֹסֵפַת וְהָאֲחֵיהֶם יֹסֵפַת
și au și uneltit ca să-l omoare. Dacă lui Iosef i-ar fi fost îngăduit să le vorbească din suflet, dacă ei l-ar fi ascultat, alta le-ar fi fost, tutuora, soarta.

Cunoaştere înseamnă descoperirea adevărului. Acesta există anterior cunoaşterii — şi anume, încă de la Creaţie. Îl acoperă însă zgura, dar laborator înseamnă înlăturare a zgurii şi descoperirea adevărului. Ca atare, nu numai declaraţii de prietenie, nu numai discursuri, predici, ci reciprocă descoperire. Există un loc mai bun pentru aşa ceva decît Academia ?

— Timpul ? Ne despart doar cîteva ore de clipa în care undele văzduhului au răsunat iarăşi de lozina „războiului sfînt”. Război — noţiune blestemată ce înseamnă crimă, prăpăd şi jale. Sfînt — esenţă perfecţiunii la care rivnim, nobleţe, altruism. Imperecherea acestor două contradicţii noţiuni, acum, în pragul celui de-al treilea mileniu al erei moderne, nu înseamnă oare că ne aflăm în ceasul al doisprezecelea, din cauza necunoaşterii, că e ultima clipă în care trebuie să ne descoperim unii pe ceilalţi ?

Vorbesc în numele unei învățăături care și-a făcut din unitatea speciei umane un crez de temelie. Limba noastră ebraică, limba Bibliei, e singura în care noțiunea de OM — ADAM — nu are plural. Omul este Unul și Același.

La o reuniune ecumenică ce a avut loc, acum cițiva ani, la Harare, în Zimbabwe, am participarea unor prelați de culoare, am făcut remarca (poate au făcut-o și alții înaintea mea) că nicăieri în Biblie nu scrie că Adam ar fi aparținut rasei albe.

Noi, evreii, victime ale discriminărilor, din toate veacurile, ale calomniilor și înscenărilor celor mai fanteziste, cum am putea să nu ne bucurăm de înființarea unui astfel de laborator în care să ne descoperim unii pe ceilalți ?

Civilizația iudaică, în itinerarul ei istoric, s-a întâlnit cu Helada, și cultura alexandrină a constituit o minunată simbioză între Iudaism și Helenism.

Spunea înțeleptul Rabi Meir: „O rodie am găsit, miezul l-am mâncat și coaja am azvirlit-o”. „Miezul” diverselor culturi ne-a făcut să învățăm unii de la alții, precum Moșe și preotul Itro din Midian.

(Continuare în p. 5)

ACADEMIA ROMÂNĂ

Inaugurarea Laboratorului pentru relațiile culturale și sociale interetnice

În ziua de marți, 26 februarie 1991, a avut loc la Academia Română solemnitatea inaugurării Laboratorului pentru relații culturale și sociale interetnice, sub conducerea domnului academician Ion Coteanu, tinerii soți Carmen și Dragoș Șeuleanu fiind harnici și entuziaști lucrători ai acestui institut, unic în felul său.

A prezidat dl acad. prof. dr. N. Cajal, vicepreședinte al Academiei Române, care a rostit un impresionant cuvânt de deschidere. Acad. Ion Coteanu a vorbit apoi despre programul de lucru pe care și-l propune acest laborator. În continuare, părintele Galeriu a adus, în cuvinte înțelepte și inaripate, salutul Bisericii Ortodoxe Române, personal al Prea Fericitului Patriarh Teoctist.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a ținut apoi o cuvîntare, din care publicăm extrase.

Doamna Carmen Șeuleanu a exprimat cu pasiune și entuziasm ideile călăuzi-

toare ale acestei instituții menite să ducă la o colaborare intensă și rodnică a etniilor din țara noastră.

În aceeași seară, a avut loc, la Casa Oamenilor de Știință, o manifestare culturală, la care au participat reprezentanți ai grupurilor etnice. S-au recitat versuri ale unor poeți români, greci, armeni, bulgari, traducerea unor poezii de Eminescu în limbile albaneză și elină. Formații muzicale ale Liceului german din București, Comunității Evreilor din București, Casei Polonezilor și Uniunii Romilor, precum și maestrul David Ohanesian au susținut un plăcut program muzical.

La aceste manifestări au participat și ambasadorii: Albaniei, Austriei, Greciei, Israelului, Poloniei și Turciei, precum și alți membri ai corpului diplomatic reprezentând ambasadele Bulgariei, Canadei, Germaniei, Republicii Federative Cehe și Slovacă, Ungariei.

PURIM VESEL LA BUCURESTI

Miercuri 27 februarie 1991, Seara de Purim a debutat la Templul Coral din București într-o atmosferă festivă, în prezența unui public extrem de numeros, care a umplut sala pînă la refuz. Sînt prezenți membri ai comunității evreiești bucurestene, reprezentanți ai unor partide politice, ambasadori și alți membri ai corpului diplomatic acreditați la București.

După desfășurarea rugii de Minha și Maariv și tradiționala citire a Meghile făcută de Sohetul Eliezer Glantz, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen ia cuvântul, explicând pe larg semnificația acestei atît de populare sărbători evreiești, simbol al minunilor care au jălonat istoria poporului evreu, o istorie a victurii și, mai ales, a supraviețuirii noastre în împrejurări dramatice prin care am trecut. Tot Eminența Sa avea să prezinte caracterul insolit al sărbătorii din acest an, în cadrul serii următoare, joi 28 februarie, în Sala de festivități din strada Popa Soare, în fața unui public care a depășit capacitatea normală a sălii. A fost acesta un prilej în plus pentru Eminența Sa de a releva, în aplauzele frenetice ale celor prezenți, o nouă minune pe care o trăiește poporul nostru în acest Purim 5751, cînd forțele răului care ne amenințau mereu cu nimicirea și care, nu de mult, anunțau cu emfază că pot distruge dintr-o lovitură jumătate din populația Israelului au suferit o înfrîngere zdrobitoare și, tocmai în noaptea de Purim, au fost nevoite să declare că se supun hotărîrilor Organizației Na-

țiunilor Unite, obligându-se să se retragă din teritoriile ocupate samavolnic. Se prăbușea astfel o forță militară ostilă și atât noi, cât și întreaga lume civilizată putea să răsuflă ușurată. Se repeta astfel situația consemnată de Meghilat Ester, de aceasta eternă Meghila :

והעיר שושן צהלה ושמחה

„Întreaga Susa exulta de bucurie”. Dar, tot ca și atunci, un oarecare risc continuă să existe. Atunci se menținea tirania lui Ahașveroș. Acum se menține, încă, un Ahașveroș modern, care va încerca, poate, să uite înfringerea și să manifeste din nou ifoșe de dominator. Eminența Sa a evocat ruga de Purim „Șeasa nisim laavoteinu baaim hašem bazman haze” și ne-a îndemnat să ne bucurăm de Purim, să mulțumim pentru minunea săvârșită, dar să fim atenți. **VEGHE PERMANENTĂ!** Rămâne actuală porunca divină de a nu uita ce ne-a făcut Amalek. Zahor! **Nu țishak! Ține minte! Nu uita! Nu uita ce ți-a făcut și ce a mai urzit noul Amalek al timpurilor noastre!**

(Continuare în p. 5)

■ Se citește „Vaihal“

■ Serbarea de Purim... la final

ÎN 1991 DESPRE 1967

ELIE WIESEL : „Un cerșetor în Ierusalim“

Scriș în 1967—1968, volumul „Un cerșetor în Ierusalim“ e structurat pe două teme esențiale care, în desfășurarea cărții (avind un caracter epic), se îmbină perfect, unitar artistic. Prima este dragostea pentru Ierusalim, pentru Cetatea lui David, pentru ael Zid al Plingerilor, care a simbolizat și sintetizat de-a lungul secolelor însăși ideea de Țară a Făgăduinței. În această iubire se regăsește întreaga tradiție iudaică, sentimentul de patriotism al Diasporei bimilenare a poporului dispersat în lumea întreagă. Tema a doua s-ar putea exprima prin durerosul „NU UITA!“. Alături de eroii războiului care a dus la eliberarea Ierusalimului stau victimele tuturor pogromurilor și în special ale Holocaustului contemporan.

Nu este o cronică militară, nu descrie faptele luptătorilor, ci gândurile și sentimentele lor în fața Ierusalimului, în fața Zidului.

Povestitorul și interlocutorii săi, reali sau imaginari, retrăiesc istoria, în ei s-a acumulat durerea nenumăratelor generații de martiri, dar și speranța, și ei se află acum în fața materializării acestei speranțe. Retrăind trecutul în momente în care ei făuresc istorie, își pun nenumărate întrebări. Răspunsurile le găseș în experiența ancestrală, fie în ei înșiși.

El, povestitorul, este posedat de o memorie stranie, care păstrează tot felul de imagini și cuvinte, chiar și cele aparținând altora, evenimentelor care s-au întâmplat altora și altădată. El a fost amenințat de cruciați, de cazaci, de atâția alții : „Viu sint dușmanul lor, mort mă proclamă Dumnezeu...“. Ei se consideră vinători ; dar sint totodată și vinat, însă asta ei nu o pot înțelege. Evreul a fost tinta atacurilor tuturor : „Romanii și inamicii romanilor, creștinii și inamicii creștinismului, mahomedanii și dușmanii lor. L-au batjocorit și torturat în numele dragostei pentru Om și Dumnezeu. L-au acuzat pe rind pentru sărăcie și bogăție, ignoranță și inteligență, loialitate și trădare, slăbiciune și forță, erizie și fanatism. De douăzeci de secole s-au schimbat numele călărilor și ale victimelor, împrejurărilor și pretextelor. Problema a rămas aceeași și azi e mai arzătoare ca oricând : de ce?... Evreii sint memoria lui Dumnezeu și ei o știu. Memoria înspăimântă. De aceea sint tratați cu suspiciune și brutalitate“. În perioada postbelică, „am fost

cerșetori, nedoriți nicaieri... reamintind străinilor ce ne-au făcut ei nouă și lor înșiși“.

Își vizitează orașul natal, în care trăiesc, în azilul de boli mintale, cei trei supraviețuitori. Primul e bolnav, închipuindu-și că lumea e aceeași pe care el a cunoscut-o. Altfel se simte total străin în orașul său. Al treilea, în halucinațiile unei minți bolnave, vede imimaginabilul : „Orașul meu, profund evreiesc în sufletul și destinul său, cel mai evreiesc oraș dintre Tisa și Dunăre, în imaginația mea îl regăseș golit de evrei și de iudaism, sărăcit, contorsionat și defăimat... În zadar caut o scintile de viață. La heider nu-tălinesc nici profesor, nici elevi. La sinagogă, cărți și obiecte pingărite zac în praf. Unde sint croitorii cei vorbăreți, renumiții doctori, negustorii bogăți și clienții lor, tinerii și tineretele de măritat, cerșetorii nebuni și acei fadikim deghizați în cerșetori?“

Într-o lume, alta decât a noastră, cine ar putea crede tot ceea ce s-a întâmplat comunităților evreiești în exil, dispersate printre națiuni ostile ? „Ar fi inutil că cineva să nutrească vreo speranță privind atitudinea istoriei față de poporul care, de mult, a încercat să o umanizeze și prin aceasta să o sfînșească“.

„Oricind plictiseala regilor sau a popoarelor a însemnat neliniște pentru evrei ; noi am fost adesea cel mai bun leac contra plictiselii și totdeauna cel mai ieftin“.

Își amintește distrugerea și moartea comunității din orașul său : adunarea tuturor evreilor în parc, drumul în coloană spre

pădure, săparea șanțurilor ce vor fi propriile lor gropi comune. „Favoarea“ oferită de ofiter : dacă sint cuminți și liniștiți, va permite familiilor să meargă la moarte împreună, ținându-se de mână. Și revolta, repede reprimată, a unui tânăr. Apoi cuvintele de îmbărbătare ale rabinului și înfruntarea ofiterului-călău. **RABINUL** : „Dacă unul dintre noi va scăpa, să privească, să asculte și să țină minte“. **OFITERUL** : „Voi veți vorbi, dar vorbele voastre vor cădea în urechi surde. Unii vor ride de voi, alții vor încerca să se salveze prin voi. Veți încerca să prezentați ceea ce ar fi rămas ascuns, veți încerca să învâțați lumea să învețe din trecut, dar va refuza să vă creadă. Nu vă va asculta!“

Cu aceeași precizie își amintește de Ileana, care, înfruntând tot satul și punându-și viața în pericol, l-a ascuns și salvat.

Își va aminti cu duioșie de mama lui în cele două ipostaze : cea de fiecare zi, absorbită de griji și muncă, și cea de Șabat, transfigurată, radioasă, „o prințesă plină de frumusețe și grație“. Și tot din perioada copilăriei, a ascensiunii nazismului, își amintește de frământările părinților privind emigrarea, de încrederea în „lumea civilizată“, încredere care i-a dus la moarte.

În 1967, povestitorul este printre militarii în fața Ierusalimului. **IERUSALIM** : fața vizibilă, însă ascunsă, seva și singele a tot ce ne-a făcut să trăim sau să renunțăm la viață. Scintila luminind în întuneric, murmurul (șinsind prin strigăte de fericire și bucurie. Un nume, un secret. Pentru exilați, o rugăciune. Ierusalim : de șaptesprezece ori distrus, dar nicodată dispărut. Simbol al supraviețuirii. Ierusalim : orașul care, în mod miraculos, transformă un om într-un pelerin ; oricine intră în el iese transformat“.

Este orașul pe care nu l-am văzut nicodată, dar îl cunoaștem pentru că nu l-am părăsit nicicând.

Care e atmosfera în țară în aceste momente ?

„Noi trebuie să învingem. Inamicul își poate permite să piardă o dată, de trei ori, de zece ori. Pentru noi o victorie

Elie Wiesel

nu înseamnă sfârșitul, dar o singură înfrângere ar fi cea din urmă“.

Tensiunea a atins punctul culminant. Pentru a da diplomației o șansă, guvernul apelează la sprijinul prietenilor, ceea ce e considerat de inamic o dovadă de slăbiciune. Care e consecința ? **Mesajul de la Paris** : mai presus de orice, nu trageți voi primii. Cerere de la Washington : mai presus de orice, aveți răbdare, informați-ne. Avertisment de la Moscova : inamicii prietenilor noștri sint sau devin inamicii noștri. Vaticanul, credincios principilor sale, păstrează tăcerea“. La Națiunile Unite se întocmesc discursuri. Reacția internă : judecata lor nu ne privește. Noi singuri trebuie să ne stabilim strategia, cu cine să luptăm și cînd să ne oprim. Nu mai dăm un ban pe conștiința umanității. Ce vor face prietenii noștri ? „Vor plînge pe mormintele noastre!“

Telegramele curg de la rude și prieteni : „Trimiteți copii la noi ! Refuzul politicos e categoric : „Copiii evrei vor fi protejați și salvați aici — sau nicaieri“.

Populația e îngrijorată, dar nu e cuprinsă de panică. Demnă, disciplinată, solidară, conștientă că „în țara asta nu există civili“. Valul de solidaritate al evreilor de pretutindeni, și nu numai al evreilor, chiar și al celor asimilați și asimilanți, se manifestă încurajator. „Toți evreii, de peste tot, au luat parte la război, fiecare în felul său“.

Actuala generație consideră că un popor poate și trebuie să-și schimbe propriul destin. Ea crede că tineretul din Israel poate să scape de trecut. El trebuie să fie sănătos, normal, vindecat de obsesii și complexe, scăpat de frământări și poveri. Luptătorii sint mindri de forța lor și mindri de mindria lor. Le este frică, frică de moarte, dar și de a ucide, frică generată de război și care supraviețuiește războiului.

Războiul a izbucnit. Intii în Sud. În gîndul tuturor e o întrebare : „— Și orașul vechi ? — Nu aveți grijă, în curînd vom fi în interiorul său“. Povestitorul își regăsește visurile amintiri din copilărie, în sinagogă, de Iom Kipur : „la anul la Ierusalim“. Și constată : „Ierusalimul e atît de aproape și încă departe“. Cu pierderi grele, cu teamă, dar siguri că trăiesc momente istorice, ei intră în Ierusalim prin poarta leilor. L-au cucerit. Constată cu simplitate : „Și ne găseam în Orașul Vechi“. Apoi transmit în eter, către lumea întreagă : „Muntele Templului e în minile noastre“. Obiectivul esențial e Zidul. Nu-l văzuseră nicodată, dar îl recunosc. Conform tradiției, ar trebui să plîngă, să-și rupă hainele. Dar nu e zi de doliu, e zi de bucurie. Zidul capătă chipul mamei. Într-o străfulgerare, îi vede pe toți cei ce au stat în fața Zidului, cu umilități sau extaz : regi și profeți, războinici și preoți, poeți și filozofi, bogați și săraci.

Israel a învins. El învinge pentru că, în luptă armată, poporul său desfășoară în plus șase milioane de nume.

În legătură cu trecutul sau cu prezentul, personajele fac diverse reflecții privind viața și moartea, curajul și frica, resemnarea și revolta, dragostea, prietenia, Tora, înțelepciunea hasidică.

Elie Wiesel scrie cu înțelegere, cu revoltă, cu mindrie și dragoste. Revolta îi transformă paginile în act de acuzare. Dragostea explică eroismul. Eroismul care provine din dragoste, nu e subliniat în nici un moment, el face parte din tradiție, e de la sine înțeles.

Este o carte pentru inimă și minte. Ea nu se poate povesti. Trebuie citită. Mai ales pentru că multe capitole puteau fi scrise nu în 1967, ci în 1991.

I. COTNĂREANU

BLEICHRODER ȘI CRÉMIEUX în lupta pentru emanciparea evreilor din România

Prof. dr. Carol Iancu, de la Universitatea Paul Valéry, din Montpellier, îmbogățește literatura istorică privitoare la evreii din România cu o lucrare de excepție. Este vorba de punerea în valoare a unei corespondențe, pînă acum inedită, purtată de două personalități evreiești ieșite din comun : Gerson von Bleichröder (1822—1893), consilier și bancher al lui Bismarck și Adolphe — Isaac Crémieux (1796—1880), fost ministru francez al Justiției (1848), autor al decretului de emancipare a evreilor algerieni (1870) și președinte al Alianței israelite universale.

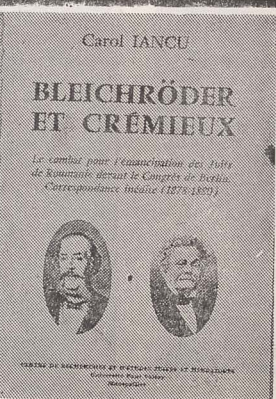
Datorită eforturilor lor conjugate, Congresul de la Berlin (1878), care a definit situația geopolitică a Balcanilor, a subordonat, prin articolul 44 al Tratatului său final, recunoașterea independenței României de acordarea deplinei egalități civile și politice pentru locuitorii de religie mozaică. Această victorie de principiu nu a fost însă concretizată, din cauza refuzului guvernanților de atunci ai țării, care au reușit, după lungi tergiversări, să obțină de la puterile europene recunoașterea independenței fără emanciparea evreilor.

Bogata corespondență dintre Bleichröder și Crémieux și cu membrii Comitetului central al „Alianței universale din Paris“, precum și cu diplomații și miniștrii francezi, în perioada 2 februarie 1878 — 22 februarie 1880, descoperită în Arhivele „Alianței israelite“ și ale Quai d'Orsay-ului, reprodusă în acest volum, de Carol Iancu, prezintă lupta dificilă și complexă, pentru moment eşuată, în favoarea

evreilor români, care, potrivit calendarului emancipării evreilor din Europa, au fost ultimii care s-au bucurat de acordarea egalității în drepturi (abia în 1919 !).

Majoritatea celor 107 piese adunate și reproduse în lucrare face inteligibilă inserția în Tratatul de la Berlin (1878) a acestor clauze surprinzătoare — și anume subordonarea recunoașterii independenței țării de emanciparea evreilor —, umplînd totodată și lacunele existente în perceperea procesului paradoxal care a determinat Puterile europene să recunoască independența României, fără ca locuitorii de religie mozaică să fi obținut emanciparea. Cum subliniază pertinent autorul, dacă pretinsa „putere evreiască internațională“ ar fi fost atît de eficace pe cît se spune, atunci succesele evreiești nu s-ar fi limitat doar la adoptarea unor rezoluții echitabile, ci s-ar fi și concretizat. Au trebuit să treacă însă 40 de ani pînă la înfăptuirea acestui deziderat.

Autorul cărții își propune să răspundă, în esență, la trei probleme : cum s-a operat, în cele din urmă, abandonarea principiului egalității civile și politice pentru evreii români, din partea diplomației occidentale, care a fost la început promotoarea și chiar entuziastul ei partizan ? De ce emanciparea evreilor a întâmpinat atîta rezistență în România și cum a fost finalizată ? Cum poate fi definit rolul lui Crémieux și Bleichröder în lupta pentru emanciparea coreligionarilor din România și care e bilanțul concret al intervenției lor ?

Carol Iancu

Trei capitole mari răspund pe larg altor probleme : „Năsterea României și problema evreiască“, pentru a situa subiectul în contextul evoluției societății românești ; „Măreția unei politici evreiești de mijlocire“ ; și „Limitele unei politici evreiești de mijlocire : recunoașterea independenței României și neemanciparea evreilor români“.

Și dacă autorul jalonează în plus și câteva momente importante referitoare la deșteptarea națională a evreilor din România (Conferința de la Focșani, un veritabil congres sionist, primul din istorie, plecarea vasului „Thetis“ cu 228 de evrei din România, care au înființat cele dintii așezări agricole în Israel,

sau emigrările pe jos — peste 90 000 (între 1899 și 1914), care n-au o legătură directă cu corespondența propriu-zisă), aceasta o face pentru a măsura distanța care separă cele două preocupări complementare evreiești : a) emanciparea politică pentru care au militat cu atîta dragoste frățească Crémieux și Bleichröder, vizînd integrarea politică și economică a evreilor în viața țării în care trăiesc și pentru binele căreia au luptat și b) opțiunile celor care și-au asumat realizarea milenarului ideal evreiesc de reînnoțire în patria strămoșilor evrei.

Prin ce este actuală lucrarea lui Carol Iancu ?

Ceea ce autorul amintește cu

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

MUZEUL DIN AUSCHWITZ
VA FI REORGANIZAT

Muzeul din fostul lagăr de exterminare Auschwitz urmează a fi reorganizat în scopul de a deveni un muzeu comemorativ pentru cei mai bine de un milion de oameni uciși acolo de nazisti. La o ședință a noului comitet internațional Auschwitz s-a luat hotărârea ca lagărul de exterminare Birkenau, în care au fost omorâți evrei din toată Europa, arși în crematorii, să fie legat mai direct printr-o linie de autobuze care să facă naveta între lagăr și complexul muzeal.

Pe plăci indicatoare de pe monumentul internațional din Birkenau va figura un vers din cartea lui Iov (16,17): „Pământul, nu acoperi singele meu și geamătul meu să nu-și găsească locul”.

În expoziție, martiriul evreilor din toată Europa urmează a fi mai bine pus în evidență ca până acum.

Din „Comitetul Internațional Auschwitz”, al cărui președinte este scriitorul și ambasadorul polonez la Viena, Bartoszewski, fac parte acum, pentru prima oară și figuri proeminente din rîndul evreilor: vicepreședinte va fi directorul muzeului „Yad Vashem” din Ierusalim, Israel Gutman.

privire la Germania, de pildă, se aplică și la Europa răsăriteană și anume că emanciparea mai târzie a păstrat un caracter nefinit și precar, ceea ce face ca măsurile de discriminare să persiste în fapt și ca și în perioadele de criză să avem de-a face chiar cu fenomene de recrudescență a antisemitismului.

Bleichröder — se subliniază în documentata lucrare a lui Carol Iancu — a crezut eronat că printr-o simplă remaniere de guvern opoziția împotriva emancipării evreilor din România va fi înlăturată. Adevărul e că opoziția a fost masivă, iar elementele proemancipatoare erau în minoritate. Or, constrângerea exterioară rezolvă doar formal problemele, escamotându-le. Cîtuitor va găsi cuprinse și evocate marile teme ale secolului al XIX-lea european, nașterea noilor state, ascensiunea naționalismelor și antisemitismului, a imperialismului financiar, subdezvoltarea economică și construirea căilor ferate, confruntarea modelului francez al drepturilor omului cu realitățile orientale și balcanice.

Oricum, „chestiunea evreiască” nu poate fi discutată și judecată decât în contextul istoriei europene și al istoriei României. Așa cum relevă un istoric român, Gh. Platon, care a prezentat cartea elogios într-o revistă de specialitate, „ea oferă istoriografiei noastre un material important cu privire la lupta pentru emancipare a evreilor din România”, scrisă fără prejudecăți, „în intenția sinceră de a descoperi adevărul cuprins în esența intimă a lucrurilor”.

Lecția cea mare care mi s-a părut că se desprinde din lectura pasionantei cărți publicate sub semnătura lui Carol Iancu e următoarea:

O piesă despre Holocaust interzisă

O tinăra evreică austriacă reușește să ajungă în Marea Britanie pentru a se salva de teroarea nazistă. Ajunsă la Londra, este însă evacuată pe insula Guernsey (din Canalul Minciei), de unde apoi este trimisă la Auschwitz și exterminată, pentru „simplul motiv” de a fi fost evreică.

Nu, nu este o poveste, ci un fapt real, înscris în piesa-document „Tereza”, de Julia Pascal. Pentru realizarea ei, scriitoarea s-a documentat la fața locului, stabilind faptele reale care au condus la exterminarea Terezei Steinitz și rolul jucat în această tragedie, în timpul celui de-al doilea război mondial, de fostul conducător al insulei Guernsey, Victor Cary, făcut „cavaler pentru serviciile în timpul ocupației naziste” a insulei.

Cu tot „zidul tăcerii” de care s-a izbit atunci cînd a încercat să afle adevărul despre exodul evreice Tereze Steinitz, autoarea s-a bucurat totuși de ajutorul oferit de unii localnici în elucidarea acestui caz, din dorința lor sinceră de a da în vileag colaboraționismul conducătorilor insulei cu nazii și modul în care această evreică

a fost predată Gestapoului. În noiembrie 1990, veterinarul local, domnul Kirk Maurice, a încercat să închirieze sala de concerte St. James, din portul St. Peter, pentru două zile, în vederea prezentării acestei veridice piese.

Din dorința de a ascunde insularilor colaborarea conducerii locale cu nazii în timpul celui de-al doilea război mondial, atît directorul sălii, cît și președintele Consiliului de conducere, membru al Parlamentului insulei, au comunicat revistei „Jewish Chronicle” că piesa a fost respinsă ca fiind „necorespunzătoare” și cu „un limbaj supărător”. În plus, s-a mai adus argumentul, la fel de pueril, cum că „St. James este o biserică neînstrășată pentru a pune în scenă o piesă de teatru”.

Iată deci, în plin secol al XX-lea, interzisă o piesă de teatru despre Holocaust, care, așa cum sublinia autoarea, este o creație simplă, cu numai cinci personaje, fără recuzită specială, putînd fi jucată oriunde și pentru orice vîrstă. „Cusurul” acestui „documentar pur”, cum îl consideră însăși autoarea, este că include în el un adevăr crud, colaborarea trecută cu nazii și implicarea unor personalități din conducerea insulei, deveniți eroii piesei sale.

Seful Rabin al micii comunități din insulă, domnul Malcolm Weisman, a comentat astfel episodul: „Este o poveste adevărată; piesa trebuie prezentată în special pentru ca tinăra generație din insulele Canalului Minciei — neștiutoare de tot ce s-a întîmplat în timpul ocupației germane — să afle, măcar acum, adevărul”.

Ev. F.

SINAGOGA DIN FLORENȚA

Sinagoga din Florența

Pe Via Farini, nr. 2 a, se află sinagoga din Florența. Încă de la colțul străzii o poți ușor localiza fiindcă la poartă stau jeep-uri cu carabinieri. Profanările de morminte și temple, sloganurile antisemite pe ziduri au proliferat în ultimul timp, mai ales în Franța, Germania și Italia.

În fața clădirii sinagogii se întinde o curte amplă și bine îngrijită. Pe zidul din stînga curții sînt montate cinci plăci de marmură cu numele martirilor și ale partizanilor evrei uciși în al doilea război mondial, precum și trei plăci cu numele eroilor evrei morți pe front în războiul din 1915—1920. În dreapta se înalță edificiul care găzduiește administrația comunității israelite din oraș și școala ebraică „Nathan Cassuto” purtînd numele aceluia medic care, în timpul prigoanei naziste, a renunțat la

carieră pentru a conduce obște evreiască florentină și a muri în deportare. La etaj, cu intrarea și din stradă, funcționează restaurantul cașer „Il cuscussu”.

Sinagoga, monumentală, este opera arhitecților Marco Treves, Mariano Falcini și Vincenzo Micheli, care au cîștigat concursul de proiecte. Prin legatul lui David Levy au fost create posibilitățile materiale pentru construcția acesteia începînd din anul 1874. Inaugurarea s-a făcut în 1882. Planul templului este inspirat din arhitectura bizantină. În interior, arcadele și ferestrele lungi, ca și frescele, amintesc de stilul maur al sinagogii El Transito din Toledo, despre care am scris în Revista Culturii Mozaic din 1 septembrie 1989. În centrul sinagogii domină cupola. Tîmpnul de deasupra intrării este flancat de două turnuri octogonale sub formă de bulb. Superbe vitralii policrome filtrează o lumină difuză. Ornamentele sînt lucrate în lemn, bronz aurit și mozaicuri strălucitoare. Absida Aron ha-Codesh are coloane de marmură neagră și mozaic aurit.

În cadrul sinagogii a fost inaugurat, în anul 1981, muzeul evreiesc cu obiecte de cult, argintării, covoare etc de mare valoare artistică. Aflăm că primele documente asupra prezenței evreilor în Republica Florentină datează din sec. al XIV-lea. În 1428 s-a obținut protecția Papei contra mișcărilor antisemite. Carta privilegiilor și a concesiilor pentru evrei, greci, turci, mauri, armeni și perși, emisă în 1551 de principele Cosimo I Medici a determinat sosirea multor evrei levantini și formarea unui nucleu sefard în Florența. În 1571, în centrul orașului a fost creat ghetoul — între Via Roma, Via Brunelleschi și piața Republicii. În ghetoul evreii au dus o viață religioasă, socială și culturală proprie. Consiliul era format din 18 membri care desemnau trei massari, cu putere supremă asupra comunității, tribunalul rabinic lua hotărîri juridice, iar deciziile erau acceptate de autoritățile civile.

În decursul secolelor toleranța populației florentine a fost exemplară. Evreii au participat activ la Risorgimento și la războaiele de independență ale Italiei. Ghetoul a fost demolat la sfîrșitul sec. al XIX-lea.

Cu timpul, Florența a devenit centrul iudaismului italian. În al doilea război mondial a fost exterminat un număr mare de evrei și s-au furat comorile sinagogii. Sute de evrei au fost însă, salvați de italieni. În prezent, în Florența locuiesc 1.200 de evrei care desăfoară o bogată activitate iudaică prin centrul de cultură, școala, organizații de tineret, clubul sportiv, casa de odihnă.

Dr. VITALIE TEODORU

Offenbach din nou actual

priului său teatru, „Bouffes Parisiens”. A compus peste 100 de opere, radical diferite de opera veneză, printre care cele mai cunoscute sînt: „Orfeu în Infern”, „Frumoasa Elena”, „Barbă Albastră”, „Viața pariziană”, „Marea ducesă de Gerolstein”, „Pericola”, „Braconieri”.

Opera sa comică „Povestirile lui Hoffman” figurează azi în repertoriul teatrelor muzicale datorită remarcabilelor sale calități. Offenbach a mai scris balet, pantomime, muzică de scenă, piese pentru violoncel etc.

A murit la Paris la 5 octombrie 1880.

Recent, opera „Viața pariziană”, o dublă satiră: la adresa operei și la adresa societății, a fost pusă în scenă și se bucură de același mare succes la Opera Comică din Paris.

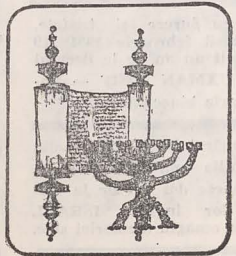
Fără îndoială, Jacques Offenbach este una din cele mai reprezentative figuri din viața muzicală a Parisului celui de-al doilea Imperiu. Rar s-a impus cu o asemenea precizie o corespondență atît de strînsă între un moment al istoriei și un gen muzical.

Sosit la Paris în 1833, Jacob Eberst, fiu al unui cantor din Köln, ajutat de tatăl său, a intrat la Conservator, la vîrsta de 14 ani. Obligar să-și cîștige existența, el devine în curînd violoncelist la Opera Comică și în 1848, cu toate că a compus cîteva parodii strălucitoare este încă un apreciat virtuoz de salon.

Mai tîrziu, prin talentul său recunoscut a fost numit dirijor al orchestrei de la „Théâtre Français”. Și-a îndreptat atenția spre creația de operete, repurtînd în acest domeniu succese considerabile și devenind reprezentantul cel mai de seamă al operei clasice franceze.

În creațiile sale, redă atmosfera frivolă, elegantă și veselă care domnea în vremea sa la Paris, printr-o inepuizabilă inspirație melodică și o orchestrație antrenantă și foarte dinamică. Majoritatea operetelor sale au fost prezentate pe scena pro-

TICU GOLDSTEIN

Un istoric german tradus în ebraică

Numai puține opere germane pe teme de istorie contemporană există în traducere ebraică. În această privință este de menționat faptul că o contribuție importantă la cercetarea perioadei naziste a apărut recent din partea unui istoric german din Stuttgart și a devenit accesibilă în Israel pentru cititorii care nu stăpînesc limba germană. Traducerea respectivă reunește două lucrări ale lui Eberhard Jäckel, și anume: „Hitlers Weltanschauung” („Conceptia despre lume a lui Hitler”) și „Hitlers Herrschaft” („Dominația lui Hitler”).

Cartea a apărut în editura „Sifriat Poalim” („Biblioteca muncitorilor”) din Tel Aviv. În introducerea aparținînd unui cu-

noscut istoric contemporan din Ierusalim, profesorul Israel Guttman, este apreciată elogios contribuția importantă a lui Jäckel la cercetarea ideologiei naziste și a istoriei genocidului antievreiesc. Jäckel a fost, de pildă, în 1984, inițiatorul unei conferințe internaționale, care s-a ocupat exclusiv de aspecte ale prigonirii și exterminării evreilor în timpul celui de-al doilea război mondial. Cu acel prilej, afirmă profesorul Guttman, Jäckel a atras atenția asupra situației regretabile că, dacă în Israel există un muzeu comemorativ al Holocaustului (Yad Vashem), o astfel de instituție lipsește tocmai în țara autorilor Holocaustului.

SCRISORI

STIMATE DOMNULE DOCTOR MOSES ROSEN,
Şef Rabin al Cultului Mozaic din România,

Vă mulţumesc din inimă pentru contribuţia d-voastră personală la înţelegerea şi desluşirea altor pete negre din istoria atât de zbuciumată a omenirii. Afirm aceasta cu convingerea că şi evreii sînt un popor cu personalităţi, cu valorile lui, care, în multe ocazii au demonstrat-o, au reuşit să aducă pe drumul bun atîtea şi atîtea generaţii.

Domnule dr. Moses Rosen, am fost de-a dreptul încîntat şi entuziasmat de valoarea d-voastră carte „Primejdii, încercări, miracole”, care ne arată nu numai viaţa plină de încercări şi primejdii, ci şi miracolele unei vieţi cumpătate, puse în slujba oamenilor. Mă declar un sincer admirator al d-voastră, al ideilor d-voastră care au reuşit să mă electrizeze pur şi simplu.

Iată că am descoperit un „om universal”, un om în adevăratul înţeles al cuvîntului.

Prin bunăvoinţa comunităţii evreieşti din Valea Jiului, a familiei Schreier în-deosebi, am putut ajunge la această car-

te, pe care o ţin cu sfinţenie în biblioteca mea.

Deoarece sînt un bibliofil înrăit, v-aş ruga, stimate domnule dr. Moses Rosen, să-mi trimiteţi o fotografie cu autograful.

Îndrăznesc aceasta, numai dacă nu vă supără, pentru a o considera un început al unui studiu la care am purces privind istoricul evreilor din Valea Jiului. Indiferent de răspunsul d-voastră, cu toate că de profesie sînt inginer, m-am încumetat la cercetarea documentelor privind istoricul evreilor din Valea Jiului, fapt ce-l datorez muncii d-voastră, profilului d-voastră moral şi marelui dvs. suflor în care încap atît evrei, cît şi neevrei.

Vă doresc multă sănătate, multă putere de muncă, viaţă lungă şi fericire, întru sănătatea morală şi spirituală a tuturor oamenilor.

Cu stîmă şi adînc respect tradiţionalul: „Şalom”,

ING. VELICA IOAN
Petroşani
jud. Hunedoara

ING. VELICA IOAN

Drui ING. VELICA IOAN

Stimate domnule inginer,

Entuziasmul ce respiră din rîndurile pe care mi le-aţi adresat, cu privire la cartea mea de amintiri „Primejdii, încercări, miracole”, m-a impresionat mult. Vă mulţumesc pentru faptul că îmi întăriţi sentimentul că strădania mea pentru scrierea acestei cărţi a vieţii mele îşi dă roadele pe care le-am dorit.

SCRISOARE DIN UNIUNEA SOVIETICĂ

Mulţumesc foarte mult redacţiei Revistei Cultului Mozaic pe care am primit-o de mulţi ani, fiind singurul ziar cu texte în ebraică, ceea ce a fost un mare ajutor pentru învăţarea limbii. Peste o lună voi pleca în Israel şi voi locui la Ierusalim, la următoarea adresă:

Şaul Kotlarski
Str. Parnas 615
Har-Nof 93879
Ierusalim — Israel

În Israel există, bineînţeles, suficiente reviste în limba ebraică şi în toate limbile. Deci, consider că voi citi şi voi primi informaţii din presa locală. Dar îmi voi aminti mereu că sursa numărul 1 a limbii

noastre a fost (pentru mine) Revista Cultului Mozaic.

Vă mulţumesc mult. Vă rog, dacă-i posibil, să-mi trimiteţi un exemplar din revista dumneavoastră bibliotecii evreieşti din Kiev:

Iliia M. Levitas
Jewish Library
Stretnskaya 4
252025 KIEV
Ukraina, U.S.S.R.

Sper că revista Dumneavoastră va găsi mulţi cititori noi la această bibliotecă.

Cu stîmă,
ŞAUL KOTLARSKY

Să ne cunoaştem unii pe alţii

(Urmare din p. 1)

Iar mai tîrziu, Islamul. Ce splendidă sinteză între Iudaism şi Islam a dat „epoca de aur” a înfîlării noastre în Spania! Cel mai mare filozof al Iudaismului, Maimonides, şi-a scris opera în limba arabă.

Am putea să prelungim cu multe ceasuri această a noastră întîlnire, căci minunate sînt gîndul şi fapta pe care şi le propune acest laborator.

Vă rog să-mi permiteţi ca, înainte de a termina, să evoc aici tălmăcirea pe care am dat-o, într-una din scrierile mele, noţiunii de curcubeu — simbol al păcii, simbol al Creaţiei, care, nicînd, nu va mai suferi un potop al nimicirii. Ce legătură are curcubeul cu acest ideal suprem al întregii omeniri?

Să ne amintim ce a fost Creaţia. Elementele se aflau în haos, un Tohu Vavohu în dezagregare; Creaţia le-a dat coeziune, imbinare, armonioasă cooperare.

Macrocosmosul — Universul — şi microcosmosul — Omul — s-au integrat, deci, în armonie, într-un mecanism în care fiecare element funcţionează ca roţitele unui ceasornic.

Potopul a însemnat însă dezintegrarea, reîntoarcerea în haosul moral şi în cel material. Apa cea dătătoare de viaţă, rupînd zăgăzurile, a devenit puhoi distrugător. Dezagregarea elementelor fizice, rapacitatea, egoismul celor morale au adus potopul.

Care e leacul? Cum se poate asigura ca niciodată omenirea să nu mai cadă într-un astfel de păcat?

Să ne gîndim la curcubeu.

Ce e curcubeul? O rază de soare străbate o picătură de apă şi apar cele şapte culori ale spectrului solar. Ele dau laolaltă armonie, cu condiţia să coopereze, dar să nu-şi piardă, nici una, fiinţa distinctă. Verdele rămîne verde, roşul rămîne roşu, dar, laolaltă, dau imaginea splendidă a armoniei.

PESAH 5751

Distribuirea azimei şi a băuturilor rituale se va face în Capitală, prin centrele ce vor funcţiona în Calea Moşilor nr. 76 şi la Sinagoga „Ieşua Tova” din str. Nikos Beloiannis nr. 9, după următorul program:

duminică	17.03.1991	orele 8—13
luni	18.03. „	orele 8—13
marţi	19.03. „	orele 8—13
miercuri	20.03. „	orele 8—13 şi 16—18
joi	21.03. „	orele 8—13
vineri	22.03. „	orele 8—12
duminică	24.03. „	orele 8—13
luni	25.03. „	orele 8—13 şi 16—18
marţi	26.03. „	orele 8—13 şi 16—18
miercuri	27.03. „	orele 8—13 şi 16—18
joi	28.03. „	orele 8—13 şi 16—18
vineri	29.03. „	orele 8—12

În zilele de Hol-Hamoed

luni	01.04.1991	orele 8—13
marţi	02.04. „	orele 8—13
miercuri	03.04. „	orele 8—13
joi	04.04. „	orele 8—12

Distribuirea se va face pe baza buletinului de identitate (inclusiv ale membrilor de familie colocatari) şi a chitanţei de plată contribuţiei pe semestrul I 1991.

PURIM VESEL LA BUCUREŞTI

(Urmare din p. 1)

şi Harry Negrin, Octavian Sava şi Aurel Storin.

Cu talentul său cunoscut, Nell Coban ne-a întreţinut minunat printr-un monolog incisiv şi plin de idei, după cum şi cupletul „Eu, tu, Sami şi Milică”, al lui Octavian Sava, pe muzica lui Aurel Giroveanu, a găsit în Rudy Rosenfeld un interpret de mare talent, care a ştiut să-l pună bine în valoare. Ce să mai spunem de cele două artiste îndrăgite, Leonie şi Maia, pline de har, ştiind, fiecare în felul său, să dea culoare textelor şi melodiei, încîntînd publicul şi convingîndu-ne (pentru a cita oară?) de frumuseţea cîntecului nostru şi că „mai sînt actori evrei în România!”

A fost viu aplaudată reputata actriţă Sedy Glişek, marea doamnă a teatrului evreiesc, care a interpretat cu talentul ei nedeşimţit versurile lui Harry Negrin, puse pe muzica lui Aurel Giroveanu, avînd la bază eterna temă: „copiii”.

Să menţionăm şi cîtele speranţe ce se afirmă în corul şi orchestra „Şira Vezimra”, ca şi cele din formaţia vocal-instrumentală „Menora”, în frunte cu talentaţii Izu Gott şi Gerry Podgoreanu. Se afirmă acolo nume ca Luiza Cohn, Renata Andrici, Clara Roisen, Jeanette Rozner

Florian, Rodica Căciularu, Aurelia Platzer, Rodica Herivan, Andy Căciularu, Amedeo Gott, Eugenia Cilă şi sîntem convingeţi că mulţi dintre aceştia se vor afirma şi în viitor în domeniul artei.

În fine, nu putem încheia această sumară cronică de Purim fără a aduce mulţumiri celor care nu apar pe scenă, dar care sînt atît de activi şi inventivi în pregătirea spectacolului şi în desfăşurarea lui şi cărora li se datorează, în fond, o mare parte a reuşitei. Au trudit mult şi cu folos rigizorul Harry Eliad, dna Malu Iosif, pentru mişcarea scenică, Tiţi Constantinescu, pentru jocul de lumini, Sandu Cilă, pentru asigurarea sunetului, Andrei Mădescu, la orga electronică şi alţii, care au depus o muncă anonimă şi devotată pentru reuşita spectacolului.

Şi dacă, după terminarea spectacolului, bufetul de la parter a satisfăcut cele mai rafinate exigenţe, să nu uităm să aducem mulţumiri domnilor Godeanu şi Asael, ca şi harnicului personal al restaurantului ritual, care au trudit, în ore de zi şi de noapte, pentru a asigura toate acestea.

Să ne dorim şi pentru anii următori serbări de Purim cu mari satisfacţii, în condiţii de pace la noi, în Israel şi în întreaga lume!

Corul „Şira Vezimra”

Templul Coral în sărbătoare

„PRIMEJDII, ÎNCERCĂRI, MIRACOLE“

(Urmare din p. 6)

solicitat în repetate rânduri o audiență și nu am primit nici un răspuns.

Supărarea sa era că, o dată mai mult, l-am înfruntat în problema dărimării Sinagogii Mari din București.

Jată faptele. Cuprins de nebunia dărimării unei bune părți din Capitală, a ajuns cu lucrările la fostul cartier evreiesc al Bucureștiului, Văcărești—Dudești. Ne-au fost dărimate, una după alta, zeci de imobile, sinagogile din str. Vinători (Aizic Ilie), din str. Emigratului, din str. Antim, din Calea Moșilor, sinagoga Matziah, Iesua, Malbim, câminul de bătrâni din str. Sefard, Voda etc. De fiecare dată, primarul Capitalei ne făgăduia că „dărimarea aceasta este ultima și celelalte sinagogi și lăcașuri sfinte vor rămâne” și promisiunea se dovedea minciunoasă.

Văzând că lucrările se apropie de Templul Sefard (Spaniol) din str. Banu Mărine, am scris un memoriu de protest, arătând că este unicul lăcaș de cult al enoriașilor de rit sefard, celălalt a fost ars de legionarii (Garda de Fier) în pogromul din anul 1941. Neprimind nici un răspuns și văzând că nu mai e posibilă oare modificare a planului de construcție, m-am adresat Ambasadelor Statelor Unite, Spaniei și Israelului și, împreună, am stabilit o tactică spre a salva, cel puțin, ultimele trei sinagogi: Sinagoga Mare, Templul Coral și Muzeul. Bătălia trebuia dată la Templul Sefard, deși acolo era prea târziu, pentru ca cele trei mai sus menționate să poată fi salvate ulterior.

Senatorul american Larry Preisler a venit la București, l-a întâlnit pe Ceaușescu, l-a amenințat cu represalii (clauza națiunii celei mai favorizate urma să fie anulată, în cazul în care «conducătorul ar fi refuzat) și i-a smuls un angajament formal precum că «în nici un caz nu se va atinge de Templul Coral, de Sinagoga Mare și Muzeul Evreiesc».

Rolul meu era vizibil, în aceste demersuri, prestând și atacuri împotriva lui Ceaușescu.

După câteva luni, au început din nou presiunile asupra mea exercitate de către Olteanu, primarul Capitalei, membru al comitetului politic al partidului comunist.

Cine vine azi la București și intră în cartierul Văcărești găsește mii de imobile dărimate, pe distanțe de mulți kilometri. Numai cele trei sinagogi, ultimele redute ale iudaismului bucureștean, stau neclintite.

Cu riscul vieții mele (Ceaușescu înnebunise deja și represaliile sale erau feroce), l-am înfruntat și am salvat sinagogile...”

Cartea de memorii a Șef-Rabinului Moses Rosen se bizuie numai pe asemenea mărturii de un interes istoric major.

Istoria contemporană a tribului evreiesc din România nu va putea fi nici ușă și nici scrisă fără aceste mărturii.

Dar la dimensiunea istorică și spirituală a memoriilor Rabinului Moses Rosen voi reveni în numărul viitor al revistei.

(Din „Revista mea”, 13 februarie 1991)

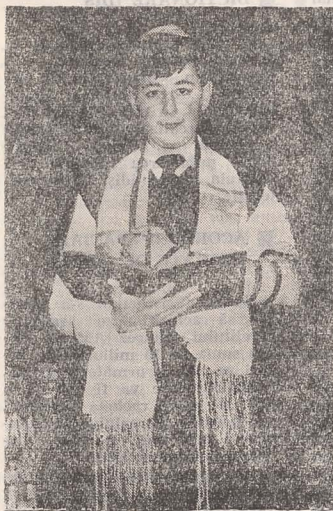
BAR-MITZVA LA BOTOȘANI

Comunitatea Evreilor din Botoșani a trăit, în cursul lunii Tevet 5751 (ianuarie 1991), justificate satisfacții și bucurii sărbătorind investirea ca Bar-Mitzva a doi cursanți de la Talmud Tora: tinerii Elemberg David Abraham și Birimbaum Armand Zorin.

Pentru tânărul Elemberg David Abraham, sărbătorirea a avut loc în ziua de 6 ianuarie 1991, la Templul „Die Oiche Șil”. Au fost de față părinții, bunicul, surorile, colegii de la Talmud Tora și enoriașii ai comunității.

Un mare număr de enoriași au asistat cu viu interes la această ceremonie tradițională. Au fost de față părinții, bunicii, alți membri ai familiei, prietenii, colegii de la Talmud Tora, enoriași ai comunității din Săveni, precum și consilierii de conducere al Comunității din Botoșani.

Serviciul religios a fost oficiat de către aceiași Finchel Michel și Segal I. Herșcu, după care sărbătoritul, pregătit de dna Segal Rica, a fost chemat la Tora, unde a rostit foarte corect rugăciunile și De-

David Abraham Elemberg

Armand Zorin Birimbaum

rașa ocazională. În cuvinte emoționante, el a adus mulțumiri bunicii, pe care a numit-o „Mamă, cu M mare” și părinților care l-au crescut și educat în spirit iudaic, angajându-se să nu se abată de la preceptele Torei.

Președintele Comunității din Botoșani, dl Tiner Iosif, a scos în relief meritele mamei sărbătoritului, care este medicul comunității noastre și care-și închină toată viața, cu mult spirit de sacrificiu, familiei și tuturor suferinzilor asistați, și a adresat felicitări sărbătoritului și familiei, relevând importanța evenimentului pentru întreaga obște botoșănească.

În ambele ocazii, a fost exprimată întreaga recunoștință Eminenței Sale dr. Moses Rosen, Șef Rabinul Cultului Mozaic din România și dlui secretar general al F.C.E., ing. Theodor Blumenfeld, pentru sprijinul și sfaturile acordate tineretului nostru.

Coresp.

7 ADAR O evocare și un memento

În seara zilei de 20 februarie 1991, a avut loc, la Templul Coral din București, o adunare solemnă a obștii evreiești din localitate pentru evocarea a trei evenimente importante legate de ziua de 7 Adar.

În această zi, toate obștile evreiești din lume evocă ziua nașterii, dar și ziua morții marelui conducător al poporului evreu și primul său mare învățator, Moșe Rabeinu, cel care și-a închinat întreaga viață slujirii binelui obștei, de la marea misiune a scoaterii poporului din robia egipteană și călăuzirii lui, timp de 40 de ani, prin pustiu, în drumul spre Eretz Israel, până la aducerea poporului la marginea Țării Făgăduinței, de unde discipolul și succesorul său, Iehoshua, avea să preia conducerea și să aducă poporul în țara lui Avraham, Ithak și Iacov. O misiune extraordinară a primă de Moșe și dusă în mod strălucit la îndeplinire, aureolată și de cea mai frumoasă misiune ce i-a fost încredințată vreodată unui muritor: înobilirea poporului său cu o comoară neprețuită — DECALOGUL — scris de însăși mina Creatorului, și, apoi, transmiterea aceluia neprețuit tezaur de învățătură divină cuprins în cele cinci cărți ale Torei care, din această cauză, poartă numele de Torat Moșe, după numele acestui învățator excepțional, al cărui nume este legat de învățătură de excepție, ce stă la baza a ceea ce întreaga lume civilizată a adoptat drept cod de etică și o denuște, cu dragoste și cu respect, CARTEA CARTILOR.

Despre personalitatea lui Moșe și despre conducătorii din trecut ai obștii, fiecare în felul său un Moșe, un conducător în generația sa, a vorbit, în această seară, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Dar Eminența Sa a evocat, totodată, și cea de-a treia semnificație a zilei de 7 Adar pentru populația evreiască din România, căci pentru noi, ziua de 7 Adar este și ziua unei drame în plus, pe lângă celelalte trăite de evreii de pe aceste meleaguri. În ziua de 7 Adar 5702 (24 februarie 1942), vasul STRUMA, pe care se aflau 770 de evrei plecați din România spre Israel, în încercarea lor de a scăpa de Holocaust, a fost torpilat și s-a scufundat în apele reci ale Marii Negre. Tragedia s-a întâmplat în primul rând din cauza refuzului Angliei, pe atunci Puterea Mandatară asupra Palestinei, de a permite refugiaților dreptul de debarcare acolo. După luni de așteptare, după apeluri disperate adresate cancelariilor așa-zisei „lumi libere”, care a rămas însă surdă la S.O.S.-ul lansat de acești nefericiți și până și la apelul de a primi, în extremis, măcar copiii, vasul STRUMA a fost nevoit să ridice ancora spre a se întoarce în România, deși maresalul Antonescu anunțase că, dacă evreii se

vor întoarce, ei vor fi imediat deportați în Transnistria. A doua zi, însă, vasul a fost torpilat și nefericii pasageri s-au înecat. 769 de bărbați, femei și copii și-au găsit sfârșitul în fundul mării. Un singur supraviețuitor.

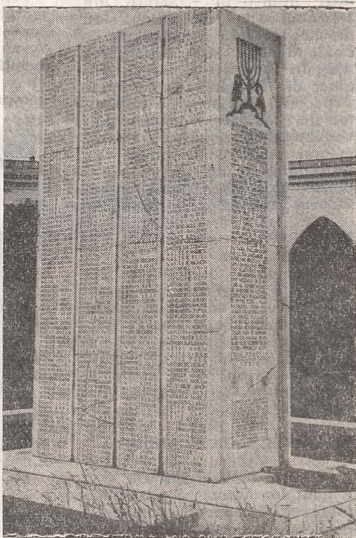
Tragedia aceasta este evocată an de an, cu durere, de evreii din România, în ziua de 7 Adar.

Un monument ridicat în cimitirul din Șoseaua Giurgiului, avind pe el înscrise numele tuturor victimelor de pe STRUMA, amintește de acest episod dramatic din lungul sir al celor ce alcătuiesc Holocaustul nostru.

Serviciul religios de AZKARA, de pomenire a martirilor și de rugă pentru odihna sufletelor lor, a fost oficiat de Eminența Sa, asistat de cantorul Willy Harnik, cu acompaniamentul corului Templului Coral condus de Roger Avramescu.

Sobri și impresionantă, evocarea din această seară a constituit încă o manifestare a hotărârii poporului nostru de a nu uita trecutul, de a trăi mereu sub semnul sacrei porunci biblice „ZAHOR!”

Ziua de 7 Adar este, și din acest punct de vedere, un memento.

Monumentul „Struma” de la Cimitirul din Șoseaua Giurgiului

VAIER

Tu, Bunule Cuvint, imagine a suferinței noastre adinci, te smulgi din liniștea gândului și te aduci în mijlocul mulțimii. Rodește!

S.O.S. — 769 suflete.

Terifiante amintiri

Rănilor noastre neogoite,

Umblînd fără odihnă,

Mereu, în surda lume, din

Afundul vrăjmaș al apelor.

Stăruitoare rană,

Adînc împovărată de

Lacrimile cerului. Vaiete. Tăceri.

Valuri mîngîind afabil,

A durere, încremenite trupuri,

Țintirim înfricoșător,

Imensa noastră durere.

Copiii, salvați măcar copiii!

O bsedantă rugă. Cancelarii surde.

Permanentă-ne veghe.

Istorie bîcîsnică, pecetluind crima,

Izvod al vinovăției certe.

Izkor, necurmată pomenire,

Izkor, eternă aducere aminte

Zborul frînt neîndurător al

Kedoșimilor, sperînd pătimaș.

O neroase, terifiante amintiri.

Rănilor noastre stăruitoare!

EVELIN FONEA

STIRI CULTURALE

CONVENȚIE

O delegație condusă de dl Adrian Dohotaru, subsecretar de stat la Ministerul de Externe din România, a efectuat a vizită în Israel, unde a semnat o convenție privind schimburile culturale, științifice și artistice între cele două țări. Convenția cuprinde un program larg de colaborare, sub formă de: burse, cercetare științifică — în special aplicată —, expoziții, activități editoriale, spectacole etc.

CONSTRUCȚII

Între o firmă din Israel și conducerea jud. Galați există o colaborare în vederea construirii a 30.000 de locuințe, partea română punând la dispoziție forța de muncă și materialele de construcție.

IMPLANTOLOGIE

Pe baza relațiilor stabilite între Ministerul Sănătății din România și cel din Israel, s-au deschis cursurile universitare de implantologie, sub conducerea dlui dr. Benedict Heinrich, originar din România, președinte al Academiei Europene de Implantologie. Cabinetele dentare universitare sunt dotate cu instrumentar modern de profil. La festivitatea de deschidere a participat și dl Zvi Mazel, ambasadorul Israelului în România.

MESAJ

Președintele Republicii Federative Ceh și Slovace, dl Václav Havel, a adresat președintelui Israelului, dl Chaim Herzog, un mesaj prin care își exprimă admirația față de poporul din Țara Sfântă și îl invită pe șeful statului israelian să viziteze Praga.

CAMERĂ DE COMERT

În ziua de 25 februarie a.c., a avut loc adunarea generală a Camerei de comerț româno-israeliene. În decursul unui an de cînd funcționează, au fost organizate 39 de societăți mixte româno-israeliene, în special în domeniul alimentației și al produselor de larg consum, prin investiții de capital israelian atât în industrie, cât și în desfacerea produselor.

PREMIU 1990 — SOA

„Memoria Soa”, premiu creat sub egida „Fundatiei iudaismului francez”, în amintirea victimelor Holocaustului, de către Jakob Buchman, supraviețuitor al lagărelor de concentrare naziste, a fost atribuit, în anul 1990, lui André Frossard.

Alocuțiuni omagiale au fost rostite, în fața unui numeros public, în marele amfiteatru al Sorbonei, de către președintele Fundatiei, David de Rothschild și de către reprezentantul juriului, Theo Klein, juriu prezidat de către laureatul Premiului Nobel, Elie Wiesel.

RESTAURAREA DE MONUMENTE ISTORICE

Se proiectează restaurarea de monumente istorice și ansambluri monumentale, ca sinagogi sau cartiere care au jucat un rol important în trecutul Spaniei și a căror situație actuală justifică restaurarea lor; aceasta se va realiza în colaborare cu organismele regionale și locale și cu ajutorul grupurilor și societăților particulare din Spania și din străinătate.

POVESTIRI FOLCLORICE EVREIEȘTI

Acesta este titlul unui volum de povestiri selectate și repovestite de scriitorul israelian Pinhas Sadeh, după legende talmudice sau umoristice din ștutlul plin de poezie. Traducerea în

limba engleză a fost făcută de Hillel Halkin.

Antologia acestor povestiri, în parte agreabile și odihnitoare, constituie o reamintire a tradițiilor iudaice, și nu numai, privind sfera supranaturalului și după aprecierile cronicarului Pamela Melnikoff, presupuse izvoare de inspirație pentru creația lui Isaac Bashevis Singer.

Colecția cuprinde peste 200 de povestiri, din surse scrise și orale, din Orientul Apropiat, Africa de Nord și Europa Răsăriteană, evidențiindu-se astfel existența unei legături între folclorul evreiesc și cel universal.

COLOCVIU CONTRA UITĂRII

Perfect organizat de Minique Lihou Cohen, la Toulouse s-a desfășurat un colocviu asupra lagărelor de concentrare din sudul Franței din perioada 1939—1944.

Printre cei care au luat cuvîntul a fost și Serge Klarsfeld, care a expus felul în care guvernul de la Vichy a negociat cu nemții pentru livrarea evreilor; el a subliniat responsabilitatea acestui guvern, care a transfor-

mat lagărele de concentrare în anticamere ale Auschwitz-ului.

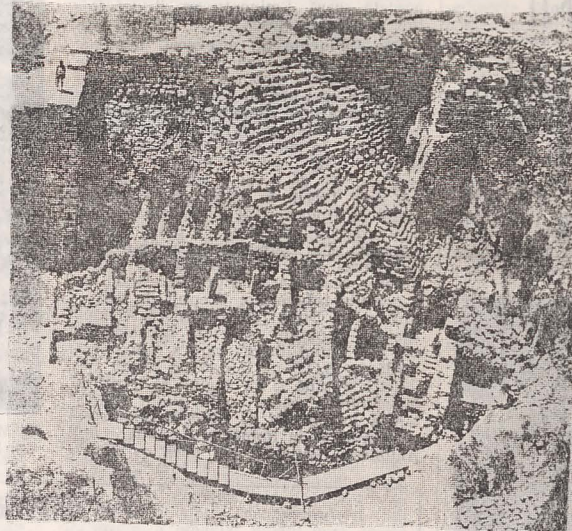
Gérard Gobitz, el însuși deportat în regiune, apoi în Silezia Superioară, a descris munca de rob a evreilor, precum și deportările din vara anului 1942.

În sfîrșit, Michel Slitinsky a relevat că supraveghetorii acestor lagăre au trecut ușor prin epurările ulterioare, iar pînă azi nici unul dintre ei n-a fost condamnat de justiție.

A fost un colocviu important, căci nu trebuie uitat drumul fără scăpare al evreilor internați în lagărele din sudul Franței — în carceră de guvernul de la Vichy, care i-a livrat apoi industriei morții din Germania —, centre de deportare care au fost adevărate rezerve pentru Auschwitz și alte lagăre de exterminare naziste.

ANUL 1992

În anul 1992, Spania va rememora două evenimente: 500 de ani de la descoperirea Americii de către spanioli și tot 500 de ani de la decizia de expulzare a evreilor din această țară.

Descoperiri arheologice la cetatea lui David

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE

Pentru prima dată au fost expuse, la Institutul de Arheologie al Universității Ebraice, rezultatele cercetărilor arheologice din „Orașul lui David”.

Expoziția „Orașul lui David — Descoperiri prin săpături” a fost însoțită de un simpozion cu subiectul: „Așezarea în Iudeea și Ierusalim după distrugerea Regatului Israel — aspecte arheologice”.

Excavările au fost sponsorizate de „Societatea Orașul lui David” și conduse de regretatul profesor Ygal Shiloh într-o perioadă de opt ani (1978—1985).

Exponatele prezintă perioada predezării israeliților pînă la distrugerea celui de-al Doilea Templu. Printre lucrări se regăsesc: un model restaurat al unei case din perioada Primului Templu, obiecte din cinci case datînd din aceeași perioadă, sigiliile de argilă din perioada distrugerii Primului Templu, 1500 de figurine din argilă, din prima jumătate a perioadei Primului Templu ș.a.

CÂNTĂ

Lituania și-a exprimat și ea căința față de Holocaustul evreilor în anii celui de-al doilea război mondial. În mesajul său către președintele Israelului, Chaim Herzog, președintele Lituaniei, Landsbergis, a declarat

că guvernul actual al țării sale condamnă pe cei ce au luat parte la crimele împotriva evreilor. Landsbergis a adăugat că poporul lituanian i se va propune să proclame o zi, la sfîrșitul lunii aprilie a fiecărui an, ca zi a amintirii evreilor dispăruți în Holocaust. Landsbergis și-a manifestat dorința de a dezvolta bune relații între Lituania și Israel și de a înlesni contactele cu evreii lituanieni stabiliți în Israel.

LA CENTENARUL LUI ȘLOMO MIHOELS

Recent, a avut loc, la „Beth Hatefutzoth” din Tel Aviv, comemorarea centenarului nașterii marelui maestru evreu al scenei Șlomo Mihoels, care și-a pierdut viața în mod tragic, în anii de asuprire stalinistă a culturii evreiești.

Comemorarea a fost organizată de către Consiliul Mondial pentru Limba și Cultura Idis, care a pregătit un program special, în care a fost oglindită contribuția de seamă a lui Mihoels la propășirea artei evreiești în Uniunea Sovietică.

UN OASPETE DIN LENINGRAD

Prof. Isidor Levin, cunoscut om de știință evreu din Leningrad, membru al Academiei de Științe a U.R.S.S., care s-a aflat în Israel, a fost primit de conducătorii Universității „Bar Ilan”. În referatul său, el a expus amănunțit interesante referitoare la marea arhivă evreiască din Tartu (Estonia). Referatul l-a ținut în idiş.

ISRAELUL PE KREȘCIATIK

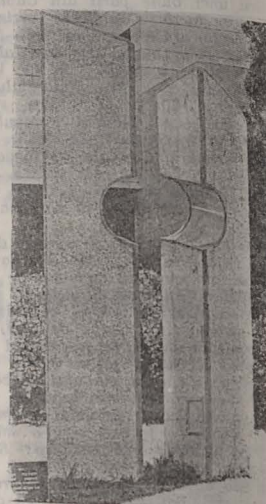
De curînd, la Kiev a avut loc al doilea festival internațional de folclor. Au participat cunoscuți oameni de cultură și artă și conducători de formații artistice din U.R.S.S., de peste hotare, printre care din S.U.A., Franța, România, Mexic, China, Israel ș.a.

Festivalul a început cu o paradă pe Kreșciatik, principala magistrală din Kiev. Locuitorii și oaspeții capitalei Ucrainei au salutat și aplaudat cu căldură coloana de participanți israelieni, care au atras atenția prin cîntecele și jocurile lor pitorești. Cîteva spectacole excepționale a dat formația de dansuri din Haifa.

ASOCIAȚIA DE STUDII CHINO-IUDAICE

Profesorul Xu Xin din Nanjing a făcut o vizită în Israel ca oaspete al Universității Ebraice (Institutul de Cercetări Harry S. Truman pentru Progresul Păcii). El a comunicat că, împreună cu alți oameni de știință — printre care și prof. Lin Jijao — a înființat la Universitatea din Nanjing „Asociația de Studii Chino-Iudaice”, prima asociație de acest fel din China. Lui i se datorează și studiul „Evreii și iudaismul văzuți de chinezi”.

Prin înființarea acestei asociații, s-a urmărit stabilirea unor relații mai bune între chinezi și israelieni, prin promovarea studiului culturii iudaice, al istoriei, religiei, filosofiei, literaturii și vieții sociale. Se speră, în viitor, realizarea unor noi contacte cu alți oameni de știință israelieni în China, seminarii și conferințe, cursuri în cadrul universităților privind relațiile chino-iudaice, promovarea de schimburi culturale cu oamenii de știință din întreaga lume, precum și organizarea de conferințe cu caracter intern și internațional privind studiile iudaice în China.

Sculptura lui Yosef Asa

SCULPTURĂ MEMORIALĂ

O sculptură ridicată în memoria a doi studenți de la Universitatea Ebraică — Revital Seri și Ron Levi — asasinați de către teroriști palestinieni, în timp ce se plimbau prin Ierusalim, a fost instalată lângă Școala de Educație din Campusul universitar de pe Muntele Scopus.

Sculptura, reprezentînd, prin simbol, pe cei doi tineri uciși, este realizată din două elemente de beton armat și oțel inoxidabil și a fost ridicată de către părinții celor doi studenți uciși. Proiectul poartă semnătura arhitectului Yosef Asa.

DICȚIONARE IDIȘ

În ultimii ani, Canada — și în mod deosebit Toronto —, a devenit un centru activ de publicare a dicționarului în limba idiş. Astfel, în 1988, Eleanor Kodofsky a realizat ultima dorință a fratelui ei, Harry Coldoff, prin publicarea dicționarului acestuia, englez-idiș, în transliterație.

ACORDURI SPAȚIALE SEMNATE DE ISRAEL

Guvernul israelian s-a angajat să achiziționeze serviciile satelitelui francez AMOS pentru suma de 15 milioane de dolari pe an, în următorii 10 ani.

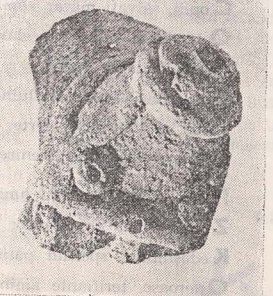
AMOS, care va fi lansat în 1993 de către racheta „Ariane”, va permite Israelului să folosească cele mai moderne sisteme de comunicații.

De curînd, Agenția spațială israeliană a semnat cu SPOT IMAGES, firmă franceză care comercializează fotografiile ce se transmit de satelitul SPOT, un acord prevăzînd recepționarea în Israel a fotografiilor transmise de satelitul francez. Informațiile primite astfel vor fi utilizate în agricultură, hidrologie, meteorologie, arheologie, planificare urbană, precum și pentru nevoile de securitate ale țării.

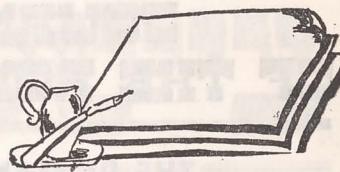
Fotografiile vor fi primite la una din secțiile industriei aeronautice israeliene.

„BURSA DE VOCATIE”

Asociația „Emile Zola” din Franța organizează și anul acesta un concurs cu denumirea „Bursă de vocație”, rezervată amatorilor, în scopul de a promova și de a recompensa o lucrare literară recentă, marcînd atașamentul autorului pentru Israel și pentru iudaism în general. Concursul va fi dotat cu importante premii, care vor fi acordate laureaților în luna iunie.

Figurine

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Dr. JEAN ANGEL

The Solution of the Jewish Problem in Bessarabia and Bukovina June-July 1941 (Excerpts)

(CONTINUED FROM THE NO. 709)

Noua Suliță was occupied on July 7 by the 16th Battalion, followed without delay by the 9th and 10th. The 10th and 16th Battalions murdered only five Jews. Immediately upon entering the town, the 9th Battalion began a witchhunt. The Jews were accused of having shot at the army, and soldiers entered the Jews' homes. After one day, 880 Jews and five Christians lay dead in the courtyards and streets.⁴³ Another 45 Jews were shot on the same day on the orders of the battalion commander, Colonel Cărlan, who personally participated in these executions.⁴⁴ On July 8, the 7th Division entered the city and found it in a deplorable state.⁴⁵ Pretor Vartic continued the work with the assistance of the gendarmes who followed the Division. He took command and ordered the detention of 3,000 Jews in a spirits factory. Before entering the factory courtyard, the Jews were obliged to place all their valuables in a sack. Fifty Jews were designated as "suspects" and shot.⁴⁶ The commander of the Military Police, Lieutenant Emil Costea, refused to kill Jews, as did another officer selected for this task.⁴⁷ Their refusal, combined with the fact that four of Major Vartic's murderers were busy elsewhere, forced the general to appeal to the gendarmes for assistance. The Hotin Legion, which was free at this time (as Hotin had not yet been occupied), sent several gendarmes, who speedily murdered 87 Jews.⁴⁸

On July 3, in the Bukovinian village of Ciudei, 450 local Jews were shot.⁴⁹ On the same day, several hours later, 200 Jews of Strojineț were shot in their homes. On July 4, almost all the Jews, numbering several hundred, in the villages of Ropcea, Iordanesti, Patrăuți, Panca and Broscauți, surrounding the town of Strojineț⁵⁰, were massacred, this time with the active collaboration of the local Romanians and Ukrainians. The radius of the murders was extended on July 5, to include thousands of Jews in the villages of Stănești, Jadova Nouă, Jadova Veche, Costești, Hlînița, Budineț and Cires, and many of the surviving Jews of Hertă, Vizhnitsa and Rostochi-Vizhnitsa⁵¹. On that day, the calvary of the 57,000 Jews of Czernowitz also began, as the combined German-Romanian armies entered that city. The shooting of Jews there was to continue for many days and nights, due to the large Jewish population there. Bessarabian Jewry bore the brunt of the fulfillment of the Romanian goal of "cleansing the ground", albeit after some delay due to the problems created by the Russian resistance, the extent of the task, and the physical terrain.

On July 6, just one day after the Romanian reconquest of Edineț, some 500 Jews were shot by the troops, and 60 more were murdered at Noua Suliță; the next day, it was the turn of the Jews who had buried the bodies of their relatives at Edineț. July 7 marked the liquidation of the Jews of Pârlița and Bălți, and on the following day thousands of Jews were shot in Briceni, Lipcani, Fălești, Mărculești, Florești, Gura-Kamenca and Gura-Căinari⁵². By July 9, the wave of exterminations implemented by the combined German-Romanian forces had reached the Jewish settlements of northern Bukovina — Plasa Nistrului (near Czernowitz), Zonlachie, Răpujineț and Cotmani, and dozens of small villages became *Judenrein*⁵³. On July 11, Liucăuți and the village of Cepelăuți-Hotin (160 Jews) were "cleansed"⁵⁴. On the same day, *Einsatzgruppe D* began its activities at Bălți⁵⁵. On July 12, the 300 Jews of Climăuți-Soroca were shot⁵⁶. July 17 marked the onset of the extermination and deportation of the 50,000 Jews of Kishinev. Several thousands of Jews, perhaps as many as 10,000, were killed on that single day⁵⁷. The liquidation of the greatest Jewish center of Bessarabia had begun, to continue

until the last Jew was exterminated or deported (end of October 1941). The slaughter of the Jews of Cetatea Albă (southern Bessarabia) followed approximately the same pattern.

This was the general itinerary of the first phase of the Romanian Holocaust, implemented with the aid, but not under the coercion, of the German troops (Eleventh Army) and *Einsatzgruppe D*.

Generally speaking, the period spans the time from the occupation of the area by the Romanian and/or German troops, as in the case of Bălți, Czernowitz and Kishinev, to the departure of the combat troops and their total or partial replacement by a Romanian civilian administration and, in the large cities, a garrison force. From this time on, the lives of the Jews in the cities would depend not on one authority, but upon several Romanian civil bodies, generally highly competitive in all matters concerning the Jews. This rivalry was to constitute a supplementary reason for their suffering, as each body strove to out do the others. These authorities included the military commanders of the garrison forces, the police and security forces ("Siguranța"), the prefect and mayor, and occasionally, as in the case of Bălți and Kishinev, *Einsatzkommando D* remained on for a short time. In the case of the rural areas, this phase ended with the arrival of the gendarmes.

⁴³ *Ibid.*, p. 429. The last president of the Jewish community, Steinberg, who survived the pogrom, told the author that he had been brought by the Romanian soldiers to the cemetery to assist in the burial of the murdered Jews in mass graves; he himself had counted 975 bodies. See his testimony in YVA, Romanian Collection 0-11/89. His account is confirmed also by two other testimonies in YVA, 0-3/1915, 3446.

⁴⁴ "Charge Sheet against General Stavrat", *ibid.*, p. 429.

⁴⁵ The division under the command of General Stavrat "found the town in a state of desolation, marred by robberies, and massacres, the corpses being scattered... in courtyards and on the streets. Instead of restoring order and cleaning the town of bodies, the first measure taken by this infantry division was to round up other Jews... about 3,000 Jews had been assembled and taken to the alcohol factory at Noua Suliță." *Ibid.*, pp. 429-430.

⁴⁶ On July 8, 1941 Major Vartic sent a report to General Stavrat stating that "an unidentified Jew had fired a gun at the troops, but not one was reported wounded." Nevertheless he asked for reprisal measures, namely the shooting of 50 Jews in the camp of Noua Suliță. General Stavrat wrote his reply on the report: "act according to the order", an allusion to the "special orders". *Ibid.*, p. 430.

⁴⁷ Lieutenant Costea had been summoned to General Stavrat, who admonished him with the words: "...aren't you familiar with General Antonescu's order to shoot 100 Jews for each Romanian shot by Jews..." *Ibid.*

⁴⁸ *Ibid.*, p. 431.

⁴⁹ Rabbi Horowitz of Banila was forced to march to Ciudei with the remnant of his community on Sunday, July 6, two days after the pogrom. This is what he witnessed: "When we reached Ciudei village woeful news was awaiting us. The criminal desire to exterminate the Jews had been accomplished. No-

body was left alive in that village which had numbered a population of 500 souls. On the order of the criminal Major Carp, this Jewish community had been butchered." See "Deposition of Rabbi Horowitz of Banila at the People's Tribunal with Respect to the Extermination of the Jews of Banila, Ciudei, Storojineț, Jadova, Berhomet, Stănești, Costești, Hlînița, Droșnița and Vizhnitsa" (hereafter — "Deposition of Rabbi Horowitz"), *Documents*, vol. VI, pp. 145-153. See also Carp, *Cartea Neagră*, vol. III, p. 29.

⁵⁰ *Ibid.*, p. 30. Carp described how Romanian soldiers "amused" themselves by killing Jews in Ropcea.

⁵¹ The killing of the Jews of Stănești, Jadova Costești, Cires and Răstoacea is described in detail in Carp, *Cartea Neagră*, vol. III, pp. 30-31, and in Mircu, "Pogromurile din Bucovina și Dorohoi", pp. 23-31, and in Mircu, "Pogromurile din Bucovina și Dorohoi", pp. 23-51. In Hlînița, the Romanian soldiers killed 50 Jews. The synagogues had been desecrated and the local inhabitants made footwear from the 15 Torah scrolls.

Rabbi Horowitz, who was in a convoy of Jewish survivors from Banila escorted by Romanian soldiers, to which were added en route the few Jewish survivors from Bukovinean villages, noted that "in the villages Costești, Hlînița and Droșnița 90 per cent of the population had been exterminated. The only survivor of the circa 400 (Jewish) inhabitants of Costești was a child, an orphan". See "Deposition of Rabbi Horowitz", *Documents*, vol. VI, p. 148.

⁵² The fate of the Jews of Briceni, Lipcani, Fălești, Mărculești and Florești has been described by the author in J. Ancel and Th. Lavi, eds., *Pinkas Hakehilot* (Encyclopaedia of Jewish Communities — in Hebrew), Romania, vol. II, Jerusalem, 1980. In the commune of Gura-Căinari, not far from Mărculești, about 500 Jews had been killed by the 6th Regiment "Vinători" on the orders of Colonel Mateias. This regiment formed part of the 14th Division under the command of General Stăvrescu. The massacre of those Jews was carried out by the same officers and warrant-officers who had slaughtered the Jews from Sculeni in Stăncă Roznoveanu: Captain Stihî, Lieutenant Mihăilescu Eugen, Sergeant-Major Mihailov Vasile, all from the 6th Regiment "Vinători". At the trial of the war criminals of Jassy, a Romanian officer described what he had seen at Gura-Căinari and Mărculești: "After the village had been occupied, Captain Stihî... ordered the entire Jewish population out of the village, to its outskirts, separating the men from the women. First of all the victims were relieved of all the jewels, the gold and money they had with them. All those goods were taken by Captain Stihî and placed in a suitcase. Then the questioning began. The men were interrogated in groups. Captain Stihî wanted to know the names of the communists from the village. Being unable to obtain any names... the captain ordered the Jews to form teams and deepen an antitank trench that had been dug near the village. After nightfall, Lieutenant Mihăilescu Eugen lined the Jews up in groups of ten facing the trench and shot them with a captured automatic rifle of Russian fabrication. The people had previously been stripped and left only in shirts and underwear. After the men had been shot came the turn of the women who were treated in a similar way. They shot the babies also. After the last women

left the place where they had been temporarily assembled and were taken to the execution site, only a dead child was left behind as an unimportant bundle. During that night, some 400-500 people were executed". See "Bill of Indictment Drawn up by the Attorney General of Bucharest against the Perpetrators of the Jassy Pogrom and the Extermination of the Jewish Population in Sculeni, Mărculești and Gura Căinari Indictment against the Perpetrators of the Jassy Pogrom", YVA 0-11/73; see also *Documents*, vol. VI, doc. 39, pp. 410-411.

⁵³ It is almost impossible to describe the last moments of the Jews from the Bukovinean villages on the Dniester which were included in the territory known as "Plasa Nistrului", since, with very few exceptions, no survivors were left. In those villages the Jews had been killed by Romanian troops and German soldiers. Thus, 130 Jews were shot in Zonlachie and 32 in Rapujineț. Carp, *Cartea Neagră*, vol. III, p. 35.

In most of the villages of this region, apart from Zastavna where a ghetto had been created, all of the Jews were rounded up and forced to cross the Dniester to Galicia, where they were killed by the local Ukrainians or shot by German troops. Only a few dozen of them managed to escape and reach the ghetto of Zastavna whence they were later deported to Transnistria. Addendum to Jacob Stenzler's deposition, YVA 0-11/89, PKR III, pp. 261-262.

⁵⁴ In Lipcani 12 Jews, declared as hostages, were shot; in Liucăuți-Hotin 40 Jews, also "hostages", were shot. In Cepelăuți-Hotin all the Jews of the village — about 220 people — were killed. Carp, *Cartea Neagră*, vol. III, p. 35.

The shooting of the Jews of Cepelăuți-Hotin is better known due to the testimony of Eng. Leon Sapira, a native of this town. YVA, Romanian Collection 0-11/89, PKR III, pp. 116-117. "After the Russians had left, a gang of pogromists was formed under the leadership of 4 Ukrainians, namely Georgehe Histruța, an agriculturalist, Vasile Tap, a man lacking a profession, who usually worked in Jewish households, Nicolae Dabija, the secretary of the city hall, and Parfenie Panko, a coachman. They obtained weapons from the commanders of the Romanian troops and were allowed to act freely against the Jews. They ordered the Jews to assemble at a distance of about one kilometer from the village. They seized everything they found on those people, after they had robbed their houses also, as soon as the Jews had been chased out of their homes, and then made them dig their own grave. Only two girls who were away from the village, and a boy, Elie Lutertern, who had been hidden by a kindhearted Christian, escaped the massacre... The babies were passed from hand to hand and then shot... A girl, a relative of mine, had been stripped naked and forced to dance in front of the grave before also being shot".

⁵⁵ *Einsatzgruppe D*, one of the four which acted on the Soviet territory comprising Bessarabia, the area south of Czernowitz and from Moghilev-Podolski to the Black Sea including all Transnistria, carried out the orders regarding the extermination of the Jews. On June 21, 1941 the entire *Einsatzgruppe D* left Düben and reached Romania on June 24.

⁵⁶ Carp, *Cartea Neagră*, vol. III, p. 36.

⁵⁷ *Ibid.* See also J. Ancel, "Kishinev", in *Pinkas Hakehilot*, vol. II, pp. 411-416.

Meeting of World Jewish Congress Executive Committee

Leaders of Judaism throughout the world gathered on February 11 and 12, 1991, in the Holy City of Jerusalem, in order to express the solidarity and the unflinching support of the entire Jewish people for the State of Israel, attacked by an unprovoked aggression unleashed by Saddam Hussein.

His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, the president of the Federation of Jewish Communities in Romania, participated in the meeting and took the floor, on behalf of The Federation of

Jewish Communities in this country.

The president of the World Jewish Congress, Mr. Edgar Bronfman, delivered an ample speech, in which he referred to his discussion with Mr. Mikhail Gorbachev, the President of the Soviet Union, in connection with the Soviet Jews' Aliya. (In 1990, about 200,000 Jews came from the USSR to Israel).

Prime Minister Yitzhak Shamir made a moving speech, eulogizing the splendid solidarity now manifested by Jewish communities all over the world.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

THE ROMANIAN ACADEMY

INAUGURATION OF THE LABORATORY FOR INTERETHNIC SOCIAL AND CULTURAL RELATIONS

On Tuesday February 26, 1991, at the Romanian Academy, there took place the solemn inauguration of the Laboratory for Interethnic Cultural and Social Relations, headed by Academician Ion Coteanu. The young couple Carmen and Dragoș Șeuleanu work very diligently and enthusiastically in this institute.

The ceremony was chaired by Academician Professor N. Cajal, vicepresident of the Romanian Academy, who delivered an impressive opening speech.

Academician Ion Coteanu then spoke about the laboratory's programme of

work.

In wise and inspired words, Father Galeriu conveyed the greetings of the Romanian Orthodox Church, of Patriarch Teoctist personally.

His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen then delivered a speech, from which we publish some excerpts.

Mrs. Carmen Șeuleanu expressed, with passion and enthusiasm, the guiding ideas of this institution which is aimed at bringing about an intense and fruitful collaboration of the ethnic groups in this country.

CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

Let Us Get to Know One Another

(EXCERPTS FROM THE SPEECH AT THE ROMANIAN ACADEMY)

It is with enthusiasm that I accepted the invitation of the enthusiastic Șeuleanu couple, on behalf of Academician Coteanu, to speak at the inauguration of a "Laboratory for Interethnic Cultural and Social Relations" in the framework of the Romanian Academy.

I remembered an ancient dispute between two schools of Roman law: which element is decisive for qualifying a juridical act? "Locus regit actum" — Is it the place? or "Tempus regit actum" — Is it the time?

Pondering over this, I reached the conclusion that the setting up of such a laboratory, here and nowadays, proves both schools to be right.

Yes, indeed. It is the right place, at the right time. The place — the Academy. An abode of science, of research. Here work is done in laboratories, research leads to knowledge. And is not mutual knowledge primordial for being able to reestablish natural, normal interethnic relations?

For tens of years, guided by the Patriarchs, we — the hierarchs of the various cults — have been striving to strengthen our ecumenical relations. Why do ethical groups not do the same?

The Bible tells us that Joseph's brothers did not wait for him to come near and they already plotted to kill him. If Joseph had been allowed to address them with all his heart and soul, if they had listened to him, they would all have had a different fate.

Knowledge means discovering the truth. It exists before knowledge. It has existed since the Creation, but it is covered with different kinds of slag, which is eliminated in the laboratory and thus the truth is discovered. Therefore, not only declarations of friendship, not only speeches and sermons, but mutual discovery. What place is better for that than the Academy?

The time? Only a few hours have elapsed since the radio once more resounded with the slogan of the "holy war". War — a cursed notion which means crime, destruction and distress. Holy — the essence of perfection we aspire to, nobility, altruism. Does not the joining of these two contradictory notions, now, on the threshold of the third millennium of the modern era, mean that we are at the eleventh hour because of our mutual ignorance, that it is the last moment for discovering one another?

I am speaking in the name of learning based on the fundamental belief in the unity of the human species. Our Hebrew language, the language of the Bible, is the only one in which the notion of MAN — ADAM has no plural. Man is One and the Same.

Several years ago, at an ecumenical meeting in Harare, Zimbabwe, I made the remark (perhaps others had made it before me) that it is not written anywhere in the Bible that Adam belonged to the white race.

We Jews, victims of discriminations all along the centuries, of the most fan-

tastic calumnies and frame-ups, how could we not rejoice at the creation of such a laboratory in which we might discover one another?

In its historical itinerary, Judaic civilization met with Hellenism and Alexandrine culture constituted a wonderful symbiosis of Judaism with Hellenism.

The wise Rabbi Meir said: "I found a pomegranate, ate the core and threw away the skin" The "core" of various cultures made us learn from one another, just like MOSES and the priest ITRO from Midian.

And, later, Islam. What a splendid synthesis of Judaism and Islam was the "golden epoch" of our meeting in Spain! The greatest philosopher of Judaism, Maimonides, wrote his work in the Arabic language.

We could prolong this meeting for many hours, for the thoughts and deeds this laboratory has in view are wonderful.

Please allow me, before concluding, to evoke here the interpretation I gave in one of my writings to the notion of rainbow — the symbol of peace, the symbol of the Creation, which will never more tolerate a flood of destruction.

What connection is there between the rainbow and this supreme ideal of all mankind?

Let us remember what the Creation was. The elements were in a state of chaos, a disintegrating tohubohu and the Creation gave them cohesion, grouping, harmonious cooperation.

The macrocosm — the Universe and the microcosm — Man were thus integrated in harmony, into a mechanism each of whose elements functions with clockwork precision.

But the Flood meant disintegration, a return to moral and material chaos. When sweeping away the dikes, life-giving water became a destructive torrent. The disaggregation of the physical elements, the rapacity, the selfishness of the moral ones brought the Flood.

What is the remedy? How can one make sure that mankind will never commit this sin again?

The rainbow. A ray of sun passes through a drop of water and the seven colours of the solar spectrum appear. Together, they produce harmony on condition they cooperate, but without any of them losing its distinctive being. Green remains green, red remains, red but together they give the splendid image of harmony.

Ecumenicalism, interethnic acquaintance signify a modern rainbow which should extricate mankind from the decay of tohubohu and return to the Creation the significance the Creator gave us.

If, at the Academy of Sciences, we have overcome the fear of mutual ignorance and we, who officiate at the altars, find a common language with the scientists in the laboratories, I think I can be bold enough to address to all of you a sacerdotal wish: May the Almighty bless your work!

The Biography of a Living Legend

"Dangers, Tests, Miracles", Moses Rosen's book is, indeed, read at full gallop. Or that is how I read it. But one has to return all the time, for entire pages call one back. The fascinating biography imperceptibly slips into grave meditation. The history of people apparently condemned to cross a desert at the end of which there is a faint glimmer of hope. Seldom have I had, as while reading this book, the revelation of the tremendous power of faith, the faith in an ideal, in the sacrifice generating and engendered by that ideal. The people shepherded with so much grace, devotion, wisdom, with so many humiliations and anxieties, with so much faith — the Jewish people in Romania during the past half-century — remake, in His Eminence Dr. Moses Rosen's book, the biography of an entire people, a biography of light and, at the same time, of heart-rending tragedy. The biography of the idea of hope and faith in the glimmer of hope, the biography of the idea of biblical wisdom, I dare say, because Dr. Moses Rosen's activity, that of a spiritual leader in the fullest biblical sense, is in itself a miracle by the unique character of the success crowning it. It certainly offers us a lesson in history, a moral lesson in the aesthetics of history, just as it pictures a dramatic human experience, which in itself has the value of moral philosophy. A great law of respect for the human being, rising from the tragedy of a people which, by its tragic biography, has itself become the source of this law.

But, concluding these lines dictated by the perusal of the book, I should like to

dwell upon a single — albeit so resounding — idea, which permanently emanates from all its pages and seems to me apt to impose painful meditation upon us.

There has been no episode — be it ever so short, there has been no action or simple gesture, there has been no event or circumstance, there has been no encouraging smile during a difficult moment or strong hand held out, all aimed at lessening the great suffering of crossing the desert under fascism or communism, which His Eminence should not have pointed out with noble gratitude. A great, an elevating feeling of acknowledgement and gratitude permeates the pages of this biography and teaches us that we have no right to pass in a hurry, to condemn in a hurry, to punish in a hurry, we have no right to deprive ourselves of the joy of acknowledging merits even when and especially when the person having those merits is down and out or liable to be judged by history. That is also the lesson taught by the numerous portraits included in Dr. Moses Rosen's book; as Adrian Păunescu would say, let us judge the man and not the category which, by defining him, depersonalizes him. That lesson concerns us, too. At a time when too many people are in a hurry to pay so tragic a tribute to the settling of accounts and to revenge, His Eminence's appeal for acknowledgement and gratitude likewise seems to me an example of biblical wisdom.

"Dangers, Tests, Miracles" — the work of a wise man.

DINU SARARU

ADAR 7 Evocation and Memento

On the evening of February 20, 1991, there took place, at the Bucharest Choral Temple, a solemnity aimed at reminding the local Jewish community of three important events connected with the 7th of Adar.

On that day, all Jewish communities throughout the world evoke the birthday, but also the death of the Jewish people's great leader and first great teacher, Moses, who devoted his entire life to the public weal, from the important mission of delivering them from Egyptian slavery and guiding them all along 40 years through the desert, towards Eretz Israel, to that of bringing them close to the Promised Land, from where his disciple and successor, Joshua, was to become their leader and take them to the land of Abraham, Isaac and Jacob. An extraordinary mission entrusted to Moses and brilliantly fulfilled by him, plus the noblest mission ever received by a mortal, namely to convey to his people an invaluable treasure — the DECALOGUE — written by the Creator himself, and then to transmit the priceless hoard of divine learning contained in the five books of the Torah which, for that reason, is called "Torat Moshe", after this exceptional teacher, whose name is connected with exceptional learning, and which is the foundation of what the entire civilized world has adopted as its code of ethics, lovingly and respectfully calling it THE BOOK OF BOOKS.

His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen spoke about Moses' personality and about the former leaders of the community, each of whom, in his own way, was a Moses, a leader of his ge-

neration.

His Eminence also evoked the third significance of Adar 7 for the Jewish population in Romania, because for us it is also the anniversary of one more tragedy, besides the other ones experienced by the Jews in this country. On Adar 7, 5702 (February 24, 1942), the SS "STRUMA", carrying 770 Jews who had left Romania for Israel in an attempt to escape the Holocaust, was torpedoed and sank into the cold waters of the Black Sea. 769 men, women and children were drowned. There was just one survivor.

The AZKARA divine service, commemorating the martyrs and praying for the rest of their souls was officiated by His Eminence assisted by cantor Willy Harnik, accompanied by the Choral Temple choir, conducted by Roger Avramescu. Afterwards all those present recited a collective Kaddish. At the beginning of the solemnity, the "Shira Vezimra" choir, conducted by Izu Gott, sang "Es bren't", "Kol Haolam Kulo", the "March of the Jewish Partisans", and "Ani Maamim".

That evening's moving evocation was one more proof of our people's determination not to forget the past, to obey the sacred biblical commandment "ZAHOR" — "Remember", "Shabat Zahor" — "The Sabbath of Remembrance" being the name of the following Sabbath, which reminds us of the Amalekites who attacked us in the desert and of all our enemies from those times down to the present.

The 7th of Adar is, therefore, a memento also from that point of view.

■ At the Purim festivity

כתב=עת

הרב הראשי ר' דוד משה ריון שנכיר אחד את השני

קטעים מנאום שנשא באקדמיה (26.3.1991)

קובלתי בשמחה רבה את ההזמנה, בשם חבר האקדמיה שאשא את דברי כהונתי, לאברהם-טוריה לחתום אינטראקטיון תרבותיים וסוציאליים במסגרת האקדמיה הרומנית.

נכרתי ביכולתי ישן בין שתי שיטות במשפט דומי וגם במסגרת; איזה אלמנט מכריע בקביעת משפט משפטי? "לוקוס רגיש אקסוס?" – "מקום ניקא" – האם קובע המקום בו שוה קהילה או "מקום דומי אקסוס" ו"מקום ניקא" – האם לוקוס בו שוה קהילה משפט קובע לאיפיונו?

בהרדיו הנצתי למסגרת שהיוזמה הזאת ליצירת אקדמטוריה כזאת, כאן ובימים הללו, מצדיו את שתי השיטות הנ"ל, גם יחד.

נכון. זהו המקום הנכון. האקדמיה. האתר של המדע, של העיון. כאן עובדים כלבורטוריות, על ידי עיון והתחמקת רוכשים ידע. האם לא ההתבררות ההרדית היא העיסוק ליכולת למשור יחסים מבעים, גורמים אינטראקטיוניים? הירדויה היא התנאי הרא-יון שיתוף פועלה.

זה עשרות בשנים, תחת ניהול אבות הכנסיות, משתלבים מנהיגי הדתות השונות לחזות את היחסים האינטראקטיוניים ביניהן. למה לא יעשו את זה גם הא-בנים?

אנחנו היהודים, קרבנות האפוליות מכל הדורות, קרבנות ההשמצות והביזים הכי דמוניים, איך נוכל לא לשמוע עם כלבורטוריה כזאת, בה נתנה אחד לשני?

הציריפוליציה היהודית בדרכה ההיסטורית נפ-נשה עם יין והתרבות האפסנדריות שהיוותה סימ-ביוזה נפלאה בין היהדות וההלניזם.

אמר רבי מאיר: "רמון מצאתי, קליפתו זרדתי ותוכו אכלתי". התוך? של התרבויות השונות גרם שנלמד אחד מהשני, כמו משה וכוהן מרין יתרו. ואחר כך האיפולאם. איזה מיוזג נפלא בין ה-הדת והאיפולאם נתנה "קטופת הזהב" בפנישנתו בספר! הפילוסופיה הנדול של היהדות הרמב"ם כתב את יצירתו בערבית.

היינו יכולים להאריך בהרבה שעות את פנישנתו, כי העיון והתכנות של כלבורטוריה הזאת הם נפלאים.

מרים אסיים, תנו לי להזכיר רעיון שהופיע באחד בספר, על המשמעות שיחשבי למשוע, "קשת", מכל השלום, מכל היצירה שלא תהיה עוד שואה כזאת, מכל המשמרת.

מה העיסוק בין המשת והרעיון העליון של כל האנושות?

נזכור קודם מה היתה הכריאה, היצירה. האלמ-נמים היו בתוהו ובהו, תוהו ובהו של דיואנרגיצי והיצירה לכדה אותם, שלב אותם בהרמוניה, כל אחד מיא את שליחותו וכולם יחד מבטיחים את מיום העולם.

המקורקוסום – התלב ומלואו והמיקורקוסום – האדם התלבס בהרמוניה, במנגנון בו כל אלמנט פועל כבליגיוני השלום.

המכלול היווה דיואנרגיצי, חזרה לתוהו ובהו ומקורי וממרי. המים ששה נחוצים לחיים, שברו את המכלול, נהיו למכלול הרים. היואנרגיצי של האלמנטים החיים, החמסנות, האנוניות בדברים המוסריים הביאו את המכלול.

מה התרופה? איך אפשר להבטיח שהאנושות לא תפוצ אף פעם בפשע כזה? הקשת. קרן מהשמש הודרת דרך טיפת מים ומופיעים שבעת הצבעים של תחיות השמש, כולם ביחד מהווים ההרמוניה, בתנאי שישתפו פועלה ושלא יתערבו אחד בשני, ושלא יאבדו את אחד את היחודיות שלו. הירוק נשאר ירוק, האדום נשאר אדום אבל יחד נותנים את הצורה הנפלאה של ההרמוניה.

אייקומינים, הכרה אינטראקטיונית, משמעות קשת מודרני שתוציא את האנושות מתוהו ובהו ותתחזק ליצירה את המשמעות שנתן לנו הכורא. שהיה פועלה כל שום התבוללות.

אם באקדמיה למדעי החומר עברנו מהאווירה של הא-היכרות ההרדית, אנחנו משרתי הדתות מוצאים שפה משותפת עם מדעני כלבורטוריה, אנחנו חושב שאנו יכול להעניו לכך אתכם בבירכה המסורתית, "הי רצון שתשרה שכיהה במעשה ידוכים!"

חנוכת הלבנטוריה ליחסים תרבותיים וסוציאליים בין אטניים

ביום שלישי 26 בפברואר 1991, התקיים בא-אקדמיה הרומנית הטכס לחנוכת הלבנטוריה ל-חיים תרבותיים וסוציאליים בין אטניים, תחת הנה-נה של חבר האקדמיה יון קוטיאנו, שהזוג הצעיר כרמן ודרגוש שאוליאנו הם הפעילים התרועים והנחלבים של המכון הזה שהוא מיוזג במינו. יושב ראש חבר האקדמיה פרופ. דר. ג. מאז'אל, מנן נשיא האקדמיה הרומנית, שנשא נאום פתי-ההמנון.

ז' באדר

בערב יום 20 בפברואר התקיימה בבית-הכנסת הכרלי בבוקרשט, הכנסות חגיגות של הקהילה היהודית המקומית להזכרת שלושות האירועים החשובים שיש להם זיקה לז' באדר.

ביום הזה, כל הקהילות היהודיות בכל העולם מזכירים את יום הולדתו ופטירתו של המנהיג הנדול של העם היהודי, משה רבנו, שהקדיש את כל חייו לשרות העם, מהשלחות הנשבעה של הוצאת העם מעברות מצרים והנחלתו אותו במשך ארבעים שנה דרך המדבר, ארץ לא זרועה, בדרך לארץ ישראל, עד הבאת העם עד נבול הארץ המובטחת, משם ככל את המוסרות תלמידיו ויורשו יהושע בן נון שהביא את העם בארצם של אברהם יצחק יעקב. שלוחות יוצאת דופן שכללה משה ובנועה באופן מופא, ומקושטת בתפיד האציל ביותר שניתנה אי-פעם לבן-תמותה כצעד נתינה לעמו אוצר לא-ישוער – עשרת הברכות שנכתבו על ידי הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו ואחר כך מסירת אותו האוצר האל ישרוע של התורה האלונית בשלשלת בחמשת חומשי התורה שנקראת על בן תורת משה, והספר שהוא נתקבל על ידי כל העולם התרבותי בתור ספר הספרים שמכיל את המוסר הנעלה ביותר.

על איושיות משה ועל מנהיגו לשעבר של הקהילה דיבר מרן הרב הראשי דוד משה ריון שליט"א. איב מרן הרב הראשי דיבר על המשמעות השלישית של ה'ז' אדר המיוחדת לאוכלוסיה הי-רבה של יהודי יהודה וברומניה כז' אדר.

התפללה הזאת נזכרת מרי שנה ככאז ואכל כליוני החזון ויוזי הרניק, והמקפלה של בית-הכנסת הכרלי תחת ניוצוה של רוג' אברמסקו, אחרי זה נאמר קריש והמקפלה, "שירה וזמרה", תחת ניוצוה של איזו גוט שרה את השירים, "עם ברענט", "כל העולם כולו", "שירת הפרטיונים והיהודים מוויילנא" ו"איני מאמין".

יהי זכר קריש עם ישראל ברוך!

יריעות סקהילותיו שתי חגיגות בר-מצוה בבוטושן

בירנבויס, הסבתא, המשפחה, חברים וגם חבר הקהילה סמאנוען, וכלו בן מועצת ההנהגה של קהילת בוטושן.

גם בפעם הזאת התפללה נערכה על ידי הה-מכא פילנל והרשקו י. מכל וחזן הטכס שגם בן הוכן על ידי המורה רבקה מכל במא דרביע את הברכות. במלים מרונשיות הודת לסבתו, ולהוריו שהנכו אותו ברוח היהדות, והבטיחו לא פסוות מלצוות התורה.

יושב ראש הקהילה מבוטושן, מר יוסף טירר, דבר על מעשיה הטובים של אט חתן הטכס שהיא גם רופאת הקהילה ושעובדת במסירות לטובת מש-פחה ולטובת כל הזקוקים לה ובדרך את חתן הטכס ואת משפחתו והעלה על גם את חשיבות האירוע למען כל הקהילה מבוטושן.

בשני הטכסים הביעו את הכרת תודתם לכבוד הרב הראשי דר. דוד משה ריון שליט"א ולמכ"ס, מהנדס טוביה בלומפנלר, בעד התמיכה והעצות לנוער שלנו.

בחדש טבת היתה להקהילת יהודי בוטושן חוויה כפולה של סיפוק רב בהגנת שני טכסי בר-מצוה של שני תלמידיו תלמוד-תורה והם דוד אברהם עלעמבערג וארמאנד זורין בירנבויס.

טכס הבר-מצוה של הנער דוד אברהם עלעמבערג התקיים ב6 ביאנואר 1991, בבית הכנסת, ד"י הויכע "שיל". נכחו הוריו, סבו, אחיותיו, חבריו מתלמוד-תורה ומתלמים באותו בית-הכנסת.

התפללו לפני העמוד הה-מכא פילנל והרשקו י. מכל, ויוצי הקהילה, אחרי זה עלה לתורה חתן הטכס ונאם נאום מרשים עם הודיה להוריו, לסבו ולהנהגת הקהילה. הוא הוכן לטכס הזה על ידי המורה רבקה סנל.

יושב ראש הקהילת יהודי בוטושן, מר יוסף טירר, הדגיש את חשיבות האירוע ובירך את חתן הטכס. תגנית טכס הבר מצוה של הנער ארמאנד זורין בירנבויס התקיימה גם בן בבית הכנסת, ד"י הויכע "שיל", ב9 ביאנואר 1991.

נכחו הרבה מתפללים הוריו מהנהגם והרופא

קלי' הכול להקדש
הכתוב מעיד על בצלאל ולא א: "ואמלא אותו רוח אלהים בקדמך ובתבונה וברעת ובכל מלאכה. וזו אמר שכל חקמתי באה לו ממקור עליון ומהשראה אלהית. אף על פי כן "אמר רבי יוחנן: אין הקדוש ברוך הוא נותן חקמה אלא למי שיש בו חקמה" (מדרש הנחמא, ריקהל). קלומר, החקמה ננתן לאדם רק אם יש בלבו ובמחלו קלי' קבול מתאימים להקדשת חקמה נוספת. על כך המסילו חקמים משל נאה:

החנני הזה, אדם הולך ליקח ממנו יין או דבש או שמן; ששהחנני פקח מרים כלי; אם היה של יין נותן לתוכו יין וכן כלי של שמן ושל דבש; ותקדוש ברוך הוא קשראזה באדם שיש בו ריח חקמה – ממשלה – ממשלה פקדו

העוסק בצרכי עבור באמונה
אלה. פקדו המסכן מלפני הקדש אשר פקד על-פי משה: (שמות לח כא)

החושדים בקשרים
הקדוש ברוך הוא עצמו מעיד על לשון של משה: "בכל ביתי ואנין הוא" (מלכים יב, ז), ובכל-זאת נמצאו בקרב ישראל לייצנים ואנשי ריב ומדון שהיו מרגנים אתר אפי הנביאים ומטילים בו קשר ולפי:

"והיה בצאת משה אל האהל... והביטו אחרי משה עד באו האהלה" (שמות לח ז) – היו מסתקלים מאחורי האומר אחד להבדל: ראה צאנרו! ראה שקו! אוכל משל

היודים, שומה משה יהודים, וכל מה שיש לו – משה יהודים. וחקרו משה: ריקהל! אדם שנתנה על מלאכת המסכן, על כדרי כספ ועל כדרי זהב, שאין לו חקר ולא ממשלה ולא כדרי – מה אהה רוצה שלא יהיה עשיר? כיון שישע משה קד-אמר: חקכם, משהמסכן נמר, אני נותן לכם חשבון, שצאמר "אלה פקדו המסכן".

ומענין הדבר: כשעשו ישראל את הענין והקשעו בו כסף וזהב לרב, כמו שצאמר (שמות לח א): "והפקדו כל-העם את נזמי הזהב ואתם יתנו" – לא דרשו חשבון; ואילו כאן, כאשר כל איש ממשלה נמן מתיית השקל בלבד ובספק זה נבנה ממשלה לתפארת, הם דורשים משה דין וחשבון!

אולם משה פקד את הלשם של בני אדם המבקשים מו מים מר מים בגבאי צדקה שעושים מעשיהם לשם שמנים – נאניו בקפיד עליהם.

מעתה, כל מי שמבקש לדעת מה צריך להתנהג מנהיג ריקהל ולענין בקדשה זו.

(קטעים מתוך ספרו "שם אהיה" של המפר שמהר רמ)

כתב=עת